

شاخص های راهبردی در اندازه گیری ارزش منصفانه و امنیت اقتصادی در بانک های غیر دولتی ایران

سمانه زارع رفیع^۱

غلامحسن تقی نتاج ملکشاہ^۲

آریتا جهانشاد^۳

فرزانه حیدرپور^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۰۳

تاریخ ارسال: ۱۴۰۰/۰۶/۰۷

چکیده

اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ با عنوان «اندازه گیری ارزش منصفانه» از اول ژانویه ۲۰۱۳ الزامی گردید. از این رو در جامعه حرفه‌ای، نیاز به تکنیک‌های ارزشیابی علمی کاملاً حس می‌شود. تکنیک‌هایی که برای محاسبه آنها اطلاعات شفاف، از جمله نرخ بازده، تعیین انواع ریسک‌ها و درجه ریسک‌ها و شرایط ثبات اقتصادی نیاز است. لذا هدف از اجرای این مطالعه مشخص شدن عوامل کلیدی اندازه‌گیری ارزش منصفانه و امنیت اقتصادی در بانک‌های غیردولتی ایران است که از طریق مطالعه کتابخانه‌ای و تحلیل کیفی فراترکیب انجام شد و مقوله‌های تدوین الگوی ارزش منصفانه و امنیت اقتصادی در بانک‌های غیردولتی ایران شناسایی گردید. برای ارزیابی پایایی فراترکیب، ضریب هولستی ۰/۸۴۵ محاسبه گردید و در نهایت با استفاده از روش SWARA، رتبه‌بندی شد و همچنین پس از نظرخواهی از خبرگان، با استفاده نرم-افزار SPSS و آزمون T زوجی، برای سنجش فاصله وضعیت موجود و وضعیت مطلوب استفاده شد و به کمک تکنیک ARAS، راهکارهای رفع موانع و چالش‌ها و کمتر شدن فاصله بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب در بانک‌های غیردولتی ایران پیشنهاد گردید. یافته‌ها نشان داد همگرایی جهانی گزارشگری مالی از مهمترین شاخص‌های ضرورت؛ زیرساختها و ساختار نظارتی از مهمترین شاخص‌های مداخله‌گر؛ اندازه‌گیری بهای تمام شده تاریخی از مهمترین شاخص‌های عملکرد و وضعیت موجود؛ اندازه‌گیری ارزش منصفانه از مهمترین شاخص‌های پیامدها و وضعیت مطلوب در اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی در بانک‌های غیردولتی ایران تشخیص داده شدند. همچنین به نظر نمونه‌آماري از بین ۱۷ بانک غیردولتی ایران براساس پیامدها و وضعیت مطلوب، بانک خاورمیانه بهترین است.

واژگان کلیدی: استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳، امنیت اقتصادی، ارزش منصفانه، بانک‌های غیر دولتی.

^۱ دکتری حسابداری، دانشکده اقتصاد و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

(sam.zarerafi@yahoo.com)

^۲ دانشیار، گروه حسابداری، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران. نویسنده مسئول. (gh.nattaj@eyc.ac.ir)

^۳ دانشیار، گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

(azi.jahanshad@iauctb.ac.ir)

^۴ دانشیار، گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

(fheidarpoor@yahoo.com)

۱. مقدمه

اقتصاد مقاومتی الگویی عملیاتی از اقتصاد اسلامی است که در آن، آسیب ناپذیری، استحکام و امنیت نظام اقتصادی به عنوان هدفی محوری مورد توجه قرار می گیرد. این الگو برای مقابله با آسیب پذیری های درونی و بیرونی اقتصادی و تقویت انعطاف پذیری و مقاومت نظام اقتصادی ارائه می شود. نیاز به ارائه چنین الگویی در شرایط تحریم اقتصادی به شدت احساس می شود. با این حال، اقتصاد مقاومتی طرحی بلندمدت برای کاهش آسیب پذیری های اقتصادی، حتی در صورت نبود تحریم یا شوک های اقتصادی برون زاست. بنابراین، اقتصاد مقاومتی به عنوان یک اندیشه اسلامی، ناظر به تجزیه و تحلیل آسیب پذیری های اقتصاد و ترفندهای ایمن ساز در رویکرد اسلامی است. در مورد ثبات اقتصادی می توان گفت: اقتصادی با ثبات است که آسیب پذیری خود را در برابر شوک های داخلی و خارجی به حداقل برساند و بتواند راه را برای یک رشد اقتصادی پایدار باز نماید. امنیت اقتصادی نیز بخشی از امنیت ملی یا امنیت فراگیر است. تقویت امنیت اقتصادی می تواند موجب تقویت امنیت سیاسی، اجتماعی و فرهنگی شود و همچنین از تقویت آنها متأثر گردد. امنیت اقتصادی عامل برقراری تعادل، ثبات و آرامش در عرصه های اقتصادی خواهد بود. در شرایط برقراری امنیت اقتصادی، فعالان اقتصادی اعم از تولید کنندگان، مصرف کنندگان، سرمایه گذاران و صاحبان عوامل تولید می توانند برنامه منظم و بلندمدت شان را برای اهداف خود در سیستم دنبال کنند. یکی از پیش شرط های اساسی در تحقق ثبات و امنیت اقتصادی، شناسایی نقاط آسیب زاست. شناسایی این نقاط و چگونگی اثرگذاری آنها، زمینه طراحی سیاست های مناسب برای کاستن این آسیب پذیری ها را فراهم می کند. به طور کلی، وابستگی اقتصادی، بوروکراسی کند اداری، عدم شفافیت اطلاعاتی، بیکاری، کم کاری و تورم، ضعف ساختار مالیاتی، واردات بی رویه و رواج روحیه مصرف زدگی، از جمله موانع درونی ثبات و امنیت اقتصاد کشور هستند (خلیلیان اشکذری، دوستی، ۱۳۹۷). لذا سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی که در اواخر سال ۱۳۹۲ از سوی رهبر معظم انقلاب مطرح شد، رویکردی فعالانه برای مواجهه با موانع و مشکلات ناشی از فشارهای خارجی در حوزه اقتصاد است. به منظور تحقق کامل رویکرد اقتصاد مقاومتی لازم است تا راهبردها و راهکارهای اجرایی آن بیان شده و سپس در مرحله اجرا محقق شود. توسعه واحدهای کوچک و متوسط و نیز بازار مالی برای این نوع شرکتهای یکی از اصلی ترین راهکارها جهت دستیابی به رشد بلند مدت اقتصاد است چرا که وجود نظام مالی کارآمد منجر به تجهیز منابع مالی برای سرمایه گذاری، تشویق ورود و تجهیز سرمایه خارجی و بهینه سازی فرآیند تخصیص منابع خواهد شد و بکارگیری استاندارد بین المللی گزارشگری مالی شماره ۱۳ (IFRS 13) برای واحدهای تجاری کوچک و متوسط گامی در راستای رسیدن به هدف مذکور است.

در سالهای اخیر که ایران به کشورهای پذیرنده اجرای IFRS^۱ اضافه شده است، یکی از بحثهای با اهمیت الزامی شده طبق IFRS^۲ تعیین ارزشهای منصفانه است. در بسیاری از استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی و استانداردهای بین المللی حسابداری، بکارگیری ارزشهای منصفانه برای تعیین ارزش اقلام

¹ International Financial Reporting Standard No. 13

² International Financial Reporting Standard

دارایی و بدهی الزامی شده است. با توجه به اهمیت تعیین ارزش‌های منصفانه، IFRS 13 با عنوان اندازه‌گیری ارزش منصفانه، به روش‌های اندازه‌گیری ارزش‌های منصفانه به‌طور ویژه پرداخته است و الزاماتی را برای تعیین ارزش‌های منصفانه دارایی‌ها و بدهی‌ها وضع کرده است. ارزش‌های منصفانه برای برخی دارایی‌ها که بازار فعال دارند و با دارایی‌های موجود در بازار همسان هستند به راحتی قابل مشاهده و اندازه‌گیری است که استاندارد مزبور از آن به‌عنوان ارزش خروجی یاد کرده است. اگرچه برای برخی دارایی‌ها و بدهی‌هایی که بازار فعال و در دسترس ندارند و به راحتی نمی‌توان ارزش آنها را تعیین کرد. برای تعیین ارزش‌های منصفانه به کارشناسان ارزشیابی مراجعه می‌شود. کارشناسانی که برای تعیین ارزش‌های منصفانه از تکنیک‌های ارزشیابی استفاده کرده‌اند، محدود هستند. حتی برای تعیین ارزش سهام شرکت‌های بورسی و غیربورسی نیز از مدل‌های قیمت‌گذاری نظیر مدل گوردون، بلک شولز-مرتن و مدل‌های مبتنی بر ارزش‌های فعلی، استفاده نشده و قیمت سهام شرکت‌ها بر اساس ارزش روز دارایی‌ها و بدهی‌ها تعیین شده است (آقائی قهی، ۱۳۹۶).

طی سال‌های اخیر تحقیقات معدودی در رابطه با پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در شرکت‌ها صورت گرفته است، اما با توجه به اینکه بانک‌ها نیز همانند شرکت‌های بورسی ملزم به اجرای استانداردهای بین‌المللی شدند به این منظور با توجه به اینکه تحقیقی در خصوص پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در بانک‌های غیردولتی انجام نشده است لذا در این تحقیق به این حوزه با اهمیت پرداخته خواهد شد. همچنین در حال حاضر در موارد متعددی از جمله انتشار صکوک، افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها و تقویم آورده غیرنقدی مؤسسين در زمان تأسیس شرکت‌های سهامی عام و ... ارائه گزارش کارشناس رسمی در خصوص ارزش‌گذاری دارایی‌ها از سوی ناشران الزامی است. از سوی دیگر، در قوانین و مقررات مختلف از جمله تبصره ۷۸ بودجه سال ۱۳۹۰ و استانداردهای حسابداری شماره ۱۱ و ۱۵، ناشران اوراق بهادار به تجدیدارزیابی دارایی‌های خود مجاز شده‌اند که تعیین ارزش دارایی‌ها در این تجدیدارزیابی‌ها توسط کارشناسان رسمی صورت می‌گیرد. علاوه بر این، در مواردی شرکت‌ها (به ویژه در معاملات با اشخاص وابسته) به تحصیل یا واگذاری دارایی‌های ثابت و سرمایه‌گذاری‌های خود اقدام می‌کنند که معمولاً این معاملات بر ارزیابی‌های کارشناسان رسمی مبتنی است. با اجرای IFRS دامنه بکارگیری ارزش‌های منصفانه افزایش می‌یابد. بنابراین کیفیت ارزیابی دارایی‌ها و تأثیر آن در شناسایی رویدادهای مالی بسیار حائز اهمیت می‌باشد. مهمترین موضوعی که در حوزه ارزش‌های منصفانه مورد تأکید قرار دارد، قابلیت‌اتکای اطلاعات مزبور است، چرا که در ارزیابی ارزش‌های منصفانه، معامله‌ای صورت نگرفته و ارزش دارایی براساس قضاوت اشخاص تعیین می‌گردد. در ایران نیز با توجه به اهمیت موضوع و در راستای شفافیت اطلاعاتی، تدوین ضوابط مشخص‌تر برای تعیین ارزش‌های منصفانه با توجه به تجربه سایر کشورها و با در نظر داشتن ویژگی‌ها و شرایط کشورمان امری ضروریست. لذا با توجه به موارد پیشگفته، اتخاذ تمهیدات لازم برای ارتقای کیفیت گزارش‌های ارزیابان و کارشناسان و ساماندهی و انسجام‌بخشی بیشتر بر ارزیابی دارایی‌ها در بازار سرمایه و همچنین تدوین ضوابط لازم برای ارزش‌گذاری و اطمینان از کیفیت ارزیابی‌ها امری ضروری بنظر می‌رسد.

اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ با عنوان «اندازه گیری ارزش منصفانه» از اول ژانویه ۲۰۱۳ الزامی شد. از این رو در جامعه حرفه‌ای، نیاز به تکنیک‌های ارزشیابی علمی کاملاً حس می‌شود. تکنیک‌هایی که برای محاسبه آنها اطلاعات شفاف، از جمله نرخ بازده، تعیین انواع ریسک‌ها و درجه ریسک‌ها و شرایط ثبات اقتصادی نیاز است. تعیین ارزش منصفانه یکی از جذاب ترین مباحث IFRS است. رویکردهایی که در استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ برای تعیین ارزش منصفانه به آن اشاره شده است، رویکرد بازار، رویکرد بهای تمام شده، رویکرد درآمدی و تکنیک‌های ارزش فعلی است. برای استفاده از این مدل‌ها شرکت‌ها باید انواع ریسک‌های اعتباری، ریسک‌های بازاری و ریسک‌های غیر بازاری را اندازه‌گیری کنند و برای محاسبات ارزش منصفانه لحاظ کنند. یکی از نقاط ضعف بانکهای ایرانی برای استفاده از IFRS13، ضعف در انجام برآوردهای جریان نقدی آتی، نرخ تنزیل، انتظارات درخصوص نوسانات بازار و ریسک است. اگرچه با وجود انتظارات از ریسک و بازده و جریان نقد آتی می‌توان ارزش‌های منصفانه مناسبی تعیین کرد، ولی شرایط سیاسی و اقتصادی کشور اجازه تعیین این نرخ‌ها را نمی‌دهد. تحت شرایطی که ارزش‌ها با نوسانات زیادی همراه است اطمینان به آن ارزش‌ها تا حدی نامعقول و دست نیافتنی است. از این رو به نظر می‌رسد برای تحقق الزامات استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳، باید ابتدا ابهاماتی که تعیین ارزش‌های منصفانه و امنیت اقتصادی را با تردید مواجه می‌کند برطرف شود و مرجعی را به‌عنوان نهاد صلاحیت‌دار برای سنجش ارزیابی‌های انجام شده برای تعیین ارزش‌های منصفانه به جامعه حرفه‌ای معرفی کرد (آقائی قه‌بی، ۱۳۹۶). همچنین به موجب مصوبات سازمان حسابرسی (مورخ ۱۳۹۰/۰۶/۲۷) و سازمان بورس و اوراق بهادار ایران (مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۱ و ۱۳۹۵/۰۸/۱۸)، برخی نهادهای مالی و ناشران بزرگ بورسی و فرابورسی، که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۳۹۵/۰۱/۰۱ و بعد از آن شروع می‌شود، ملزم به تهیه و ارائه یک مجموعه صورتهای مالی سالانه حسابرسی شده بر اساس مجموعه IFRS هستند. با پذیرش مجموعه IFRS به عنوان مبنای گزارشگری مالی در ایران، چگونگی اندازه گیری ارزش منصفانه و افشای اطلاعات مرتبط، موضوع جدید و بااهمیتی است که جامعه حسابداری و حسابرسی ایران با آن درگیر خواهد شد. بنابراین هدف از پژوهش حاضر آگاهی بخشی نسبت به اهمیت و حساسیت‌های پیاده سازی استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی در بانکها و رفع چالش‌ها در این راستا می‌باشد. در نهایت باتوجه به موارد یادشده مسأله این پژوهش، شناسایی موانع موجود در پذیرش استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی در بانکهای غیر دولتی ایران است، اقدامی که می‌تواند باعث ارزشگذاری منصفانه ارقام دارایی و بدهی‌ها گردد. بنابراین در این پژوهش پرسش‌های تحقیق به شرح ذیل می‌باشد:

۱. ضرورت‌های اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ (IFRS13) و امنیت اقتصادی در بانک‌های غیر دولتی ایران کدامند؟
۲. پیامدها و وضعیت مطلوب در صورت اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ (IFRS13) و امنیت اقتصادی چه خواهد بود؟
۳. شرایط علی و سبب ساز و شرایط زمینه و وضعیت موجود در بانک‌های غیردولتی ایران برای اجرای IFRS13 و امنیت اقتصادی چیست؟

۴. متغیرها و پارامترهای مداخله گر و چالش های اجرای IFRS13 و امنیت اقتصادی کدامند؟
 ۵. چه راه کارها و امکاناتی برای رفع چالش ها جهت دستیابی به وضعیت مطلوب اجرای IFRS13 و امنیت اقتصادی در بانک های غیر دولتی ایران نیاز داریم؟

برای دستیابی به هدفهای گزارشگری مالی مبتنی بر ارزش منصفانه و هدف های انتشار و تدوین IFRS13 و امنیت اقتصادی در محیط گزارشگری مالی ایران باید در راستای رفع چالش های فنی شناسایی شده در این پژوهش از سوی نهادهای ناظر بر بازار سرمایه و نهادهای حرفه ای در حوزه حسابداری و حسابرسی، اقدامات بهبود بخشی انجام شود. بنابراین اهداف کلی کمک به مدیران و سرمایه گذاران حوزه صنعت بانکداری جهت پیاده سازی استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و رفع موانع در این راستا و ارزیابی وضعیت موجود (آنچه که هست) و دستیابی به یک وضعیت مطلوب (آنچه باید باشد) یا همان پیاده سازی استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی و هماهنگ سازی استانداردهای ملی با استانداردهای بین المللی می باشد. به عنوان هدف فرعی این پژوهش تلاش دارد ضمن آگاهی مدیران از ریسک های سیستماتیک و غیرسیستماتیک به بهای تمام شده مستهلک شده و ارزش منصفانه در این زمینه بپردازد. امید است با استفاده از نتایج این پژوهش سرمایه گذاران حقیقی و حقوقی که قصد سرمایه گذاری کوتاه مدت و بلند مدت در صنعت بانکداری را دارند، بتوانند با اطمینان بیشتری به صورتهای مالی نمونه بانکها اتکا کنند. همچنین از دیگر اهداف این تحقیق می توان کمک به سرمایه گذاران و سایر استفاده کنندگان از اطلاعات مالی برای فهم بیشتر عناصر صورتهای مالی استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی و امنیت اقتصادی اشاره کرد.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱. مبانی نظری پژوهش

ایجاد ثبات و امنیت اقتصادی با تحقق اقتصاد مقاومتی، مستلزم شناسایی زمینه ها و نقاط آسیبزا و همچنین ارائه راه حل برای برطرف کردن آن است. اقتصاد دانش بنیان با توجه به ویژگی های خود و پویایی و تطبیق با شرایط محیط پیرامونی و انعطاف پذیری بالا، ظرفیت مناسبی برای رویارویی با شرایط تحریم و مواجهه با شوک های خارجی دارد (توکلی، ۱۳۹۵، ص ۱۱۷) و می توان به کمک آن، ثبات و امنیت اقتصادی کشور را تضمین کرد. مشارکت در اقتصاد جهانی و در اختیار داشتن سهم درخور توجه در بازار جهانی، نه تنها با افزایش عواید اقتصاد ملی به تأمین هدف استقلال و ثبات اقتصادی کمک می کند، بلکه با درگیر کردن منافع سایر کشورها در مبادلات چندجانبه به عنوان عامل تثبیت کننده عمل می کند؛ گذشته از آن که تعامل با بازار جهانی و افزایش حجم صادرات کشور، عامل مهمی در نشان دادن پیشرفت و اقتدار کشور و ابزاری برای پیگیری اهداف فرهنگی و سیاسی است. در این زمینه دو جهت گیری کلی مورد نیاز است: اول، در بسیاری از موارد وجود خلأهای قانونی موجب آسیب پذیری اقتصاد شده است؛ برای نمونه، نبود قوانین جامع در زمینه مقابله با قاچاق کالا و ارز می تواند باعث آسیب پذیری تولیدات داخلی شود. رواج سبک زندگی اقتصادی اسلامی منجر به تأمین هم زمان کارایی، عدالت و امنیت اقتصادی می شود؛ زیرا ترویج ارزش های پرکاری، تولید طیب و نافع، قناعت و انفاق، از طرفی موجب افزایش کارایی و کاهش اتلاف منابع می شود و از سوی دیگر، به واسطه کنترل مصرف

در سطح کفاف و انتقال مازاد درآمد از طریق انفاق در راه خدا، به تحقق عدالت کمک می کند. به عبارت دیگر امنیت اقتصادی همان شرایط حیاتی اقتصادی هر جامعه است؛ به طوری که نیازهای ضروری مردم تأمین شود و فقدان و یا حتی احتمال فقدان این ضروریات مردم را نگران نکند و آرامش و آسایش از آنها سلب نشود. اما از وجهی دیگر، امنیت اقتصادی به وضعی اطلاق می شود که در آن، سرمایه گذار و فعالان اقتصادی بتوانند بدون نگرانی از خطرهای محیطی دست به برنامه ریزی درازمدت بزنند (زارعشاهی، ۱۳۷۹: ۲۲۶). لذا امنیت اقتصادی از این منظر، عبارت است از نبود ترس و خوف و حصول اطمینان و ایجاد بسترهای مناسب و زمینه های مورد نیاز برای فعالیتهای اقتصادی جهت رسیدن به کسب سود در درازمدت (خسروی و لکزایی، ۱۳۹۵: ۱۰۹).

لذا از آنجاییکه استفاده از ظرفیت بین المللی در سیاست های ابلاغی اقتصاد مقاومتی پذیرفته شده است و در سیاست های ابلاغی اقتصاد مقاومتی هدف اصلی رشد اقتصادی مستمر و پایدار است. رشدی که درونزا و برون گرا است. لذا برای تحقق سیاست های اقتصاد مقاومتی (بند ۹ و ۱۰) در تعاملات اقتصادی بین المللی نیاز به زبانی است که صورت های مالی یکدیگر را به صورت یکسان درک کنیم. استفاده از صورت های مالی بین المللی بر مبنای IFRS13 امکان تعامل بنگاه های بین المللی را فراهم می کند.

مسئله اصلی در حسابداری ارزش منصفانه، وارد کردن اطلاعات بازار در صورتهای مالی است تا با افزایش آگاهی دهندگی اطلاعات صورتهای مالی، اطلاعات مفیدتری فراهم شود. تسهیلات و اندازه گیری آن به عنوان یک قلم از دارایی های مالی بانکها، معمولاً یکی از موضوعات بحث برانگیز است. در فرآیند برآورد آن به دلیل عدم دسترسی به بازار فعال برای تسهیلات، معمولاً روشها و مفروضاتی را باید لحاظ نمود و نتیجه این برآورد شامل خطاهای عمدی و غیرعمدی است (بارث و همکاران^۱، ۱۹۹۶). در حال حاضر انتشار و افشای ارزش منصفانه جریانات نقدی آتی مورد انتظار بانک برای تسهیلات در صورتهای مالی مجاز است، درحالیکه در گذشته و مبتنی بر روش بهای تمام شده تاریخی، برآورد ارزش منصفانه تسهیلات با هدف شناسایی احتمال زیان تسهیلات و ذخیره گیری بوده است (استاندارد شماره ۱۱۴، استانداردهای حسابداری آمریکا). برآورد ارزش منصفانه، ارزش جاری جریانات نقد آتی مورد انتظار و مرتبط با دارایی است. اگر ارزش منصفانه، برآوردی از ارزش حال و آتی دارایی باشد، بنابراین افشای این ارزش از عملکرد مالی مورد انتظار دارایی که در قالب جریانات نقد آتی یا کسب سود خود را نشان می دهد، حمایت می کند. طرفداران حسابداری ارزش منصفانه بر این باور هستند که ارزش منصفانه نسبت به پایین آمدن شاخص ارزش بازار بانک و سایر ویژگی های کیفی و کمی سیستم بانکی و پیش بینی وضعیت آتی قبل از رخداد بحران می تواند هشدار دهد (بال و توندی^۲، ۲۰۰۸). حامیان این رویکرد مدعی هستند که ارزش منصفانه تسهیلات، ارزش مربوط تری از ارزیابی ریسک اعتباری ارائه می دهد، زیرا ارزش منصفانه، قیمت بازار یا سایر داده های مبتنی بر بازار را انعکاس می دهد و این قیمت علامتی در ارتباط با جستجو اطلاعات در رابطه با ریسک اعتباری همه منابع در اقتصاد است. بنابراین ارزش منصفانه شاخصی از کیفیت اعتباری تسهیلات است. همچنین از آنجایی که افراد فعال در بازار، بهای بالاتری

¹ Barth et al

² Ball & Tweedie

(کمتری) برای تسهیلاتی می پردازند که کمتر (بیشتر) احتمال نکول آتی دارد، بنابراین ارزش منصفانه می تواند شاخصی در تعیین کیفیت اعتباری تسهیلات باشد (لینزمر^۱، ۲۰۱۱). علاوه بر آن نقطه ضعف اندازه گیری بهای تمام شده تاریخی در شناسایی ذخیره مطالبات مشکوک الوصول دلیل دیگری برای حمایت از رویکرد حسابداری ارزش منصفانه توسط استانداردها گذاران است. این ذخایر در واقع احتمال رخداد زیان اعتباری ناشی از نکول است که بانک به منظور جبران این زیان، قبل از رخداد آن، هزینه منظور کرده و رقم اعتبارات را کاهش می دهد (تورت^۲، ۲۰۱۰). در مقایسه با سایر مبانی ارزشیابی، اطلاعات ارزش منصفانه، معیارهای چارچوب نظری را برای ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری بهتر برآورده می کند. اطلاعات ارزش منصفانه مربوط، بی طرفانه، به هنگام و مقایسه پذیرند (مقدسی نیکجه، حجازی، اکبری و دهقان دهنودی، ۱۳۹۶). تعیین ارزش های منصفانه از نگاه بسیاری از منتقدان IFRS، به عنوان یکی از چالش های اساسی IFRS یاد شده است. ولی به اعتقاد نگارنده الزامات IFRS 13 برای حسابداران و شرکت ها فرصت است. برای حسابداران فرصتی است که دانش و تخصص خود را در حوزه های ارزشیابی ارتقا بخشند و با تکنیک های ارزشیابی روز آشنا شوند تا نیازهای اطلاعاتی و الزامات IFRS را برطرف کنند و برای شرکت ها نیز فرصتی است شفاف سازی اطلاعات را ارتقا بخشیده تا شرایط گزارشگری رقابتی را در محیط سالم فراهم کنند.

مخالفان استفاده از ارزش منصفانه بر این باور هستند که در برآورد ارزش منصفانه بر اساس مدل، مدیران از داده های نامشهود، برآوردی و انتخابی از صورتهای مالی استفاده کرده که حسابرسی این داده ها برای حسابرسان مشکل است. علاوه بر آن هیچ استاندارد برای برآورد فرآیند ارزشگذاری منصفانه تسهیلات و برآورد ابعاد پیچیده درگیر در آن، مثل مفروضات عدم اطمینان نسبت به جریانات نقد آتی، نرخ تنزیل ریسک بازپرداخت و سایر شرایط بازار وجود ندارد. همچنین در برآورد، اقلامی وارد می شود که منجر به افزایش خطای عمدی و غیرعمدی برآورد می شود. علاوه بر آن هر داده ای پتانسیل اثر بر سایر داده ها و مقدار خالص ارزش منصفانه تسهیلات را دارد. ترکیب این جنبه ها قابلیت اتکا به برآورد ارزش منصفانه را کاهش می دهد. انتظار وجود خطا در برآورد ارزش منصفانه و الگوی سیستماتیک بانکها در این رابطه نشان می دهد که مدیران تحت شرایط استرس مالی تمایل به مدیریت ارزش منصفانه دارند. مطالعات تجربی شواهدی را در رابطه با انگیزه های مدیریت برای مدیریت ذخیره زیان تسهیلات با انگیزه مدیریت کفایت سرمایه و سود نشان داده اند (بیور و همکاران^۳، ۱۹۹۶). در سالهای اخیر بخصوص از ۱۹۹۵ به بعد، تنظیم کنندگان استاندارد، محققین بانکی و بسیاری از سرمایه گذاران با مفید بودن اطلاعات ارزش منصفانه در رابطه با ارائه زیان اعتباری در مقابل اطلاعات بهای تمام شده تاریخی اتفاق نظر داشته اند و این در حالی است که بانکها و سایر نهادهای مالی و البته نتایج برخی از تحقیقات، با استفاده از رویکرد ارزش منصفانه برای داراییهای مالی بخصوص تسهیلات، مخالف هستند. این اختلاف نظر و عدم اجماع، سؤال کلیدی را در بحث ارزشگذاری تسهیلات و زیان اعتباری در سیستم بانکی با رویکرد بهای تمام شده تاریخی یا رویکرد ارزش منصفانه ایجاد کرده است که انگیزه

¹ Linsmeier

² Trott

³ Beaver et al

تحقیقات بسیاری در این حوزه بوده است. در حالی که اندازه گیری های مربوط به ارزش منصفانه برای استفاده کنندگان صورت های مالی سودمند است، آنها اغلب ذهنی بوده و مشاهده ناپذیرند (کانن و بدارد^۱، ۲۰۱۶) و قضاوت و ذهنی گرایی زیاد در برآوردهای ارزش منصفانه ممکن است خطرهای نشئت گرفته از تحریف با اهمیت را به دنبال داشته باشد (لی و پارک^۲، ۲۰۱۳). بررسی ادبیات تجربی در این حوزه حاکی از نظرات موافقان و مخالفان استفاده از ارزش منصفانه در تقابل با بهای تمام شده تاریخی است. در حال حاضر از مهمترین حامیان استفاده از رویکرد حسابداری ارزش منصفانه هیأت تدوین استانداردهای حسابداری و مراجع قانون گذاری هستند. در این ارتباط ادوارد تروت از اعضای هیأت تدوین استانداردهای حسابداری آمریکا بیان می کند که ارزش منصفانه اغلب برای گزارشگری تسهیلات و سایر ابزارهای مالی مناسبتر است، زیرا ارزش منصفانه برآورد جاری بازار از جریان نقدی آتی که قابل وصول است را نشان می دهد. همچنین وی بیان می کند که خالص بهای تمام شده تاریخی تسهیلات اطلاعات خاصی برای استفاده کنندگان در رابطه با میزان وصول مطالبات و زیان اعتباری فراهم نمی کند، زیرا ماهیت آن جستجو برای اندازه گیری ذخیره مطالبات مشکوک الوصول است. علاوه بر نظرات اعضای هیأت تدوین استانداردها، اخیراً مقالاتی توسط صندوق بین المللی پول در رابطه با حسابداری ارزش منصفانه در صنعت بانکی ارائه شده است و همین مباحث را در رابطه با اهمیت ارزش منصفانه ارائه می دهد (نووا و همکاران^۳، ۲۰۰۹).

۲-۲. پیشینه پژوهش

جدول شماره (۱) پیشینه داخلی و خارجی

پژوهشگران	سال	موضوع پژوهش	نتیجه پژوهش
سلیمانی امیری و محمدخانی	۱۳۹۸	بررسی دیدگاه های حسابرسان ایران در برآوردهای ارزش منصفانه	دشواری حسابرسی سطوح ۲ و ۳ ارزش منصفانه، نبود رهنمودهای آموزشی، بی صلاحیتی حسابرسان و نبود کارشناسان با تجربه می تواند بر کیفیت حسابرسی ارزش منصفانه مؤثر باشد و همین مسئله لزوم توجه به دانش حسابرسی و بازنگری در استانداردهای حسابرسی را روشن می سازد. همچنین سازمان حسابرسی مهم ترین مرجع در تدوین دستورالعمل های آموزشی درخصوص حسابرسی برآوردهای ارزش منصفانه است؛ از این رو، باید این سازمان اقدامات لازم را برای تدوین چنین رهنمودهایی انجام دهد.
رحمانی و طاهری	۱۳۹۶	بهای تمام شده یا ارزش منصفانه تسهیلات، کدام یک بر زیان اعتباری شبکه بانکی ایران مؤثر تر است؟	نتایج این بررسی نشان داد در شبکه بانکی ایران، بهای تمام شده تسهیلات در مقایسه با ارزش منصفانه، زیان اعتباری بانک را بهتر پیش بینی می نماید.

¹ Cannon & Bedard

² Lee & Park

³ Novoa et al

پژوهشگران	سال	موضوع پژوهش	نتیجه پژوهش
حجازی و میهمی	۱۳۹۶	بررسی دیدگاه های متفاوت در تأثیر پذیرش استاندارد حسابداری ارزش منصفانه بر سود حسابداری	نتایج این بررسی نشان داد که بین دیدگاه مدیران مالی با سایر افراد در نمونه و بین دیدگاه حسابرسان داخلی با تدوین کنندگان استاندارد در پذیرش اثر استاندارد حسابداری ارزش منصفانه بر سود حسابداری تفاوت معنی داری وجود دارد.
محمد عبدالله فیاد التوالبه ^۱	۲۰۲۰	تأثیر حسابداری ارزش منصفانه بر عدم تقارن اطلاعات: مدارکی از بخش بانکی اردن	یافته ها نشان داد که ارزش منصفانه تأثیر منفی و قابل توجهی بر عدم تقارن اطلاعات در بانکهای تجاری اردن دارد، این نشان می دهد که حسابداری با ارزش منصفانه داده های دقیق و مناسب را به ذینفعان ارائه می دهد و اطلاعات، ارزش اعداد ارزش منصفانه را برای سرمایه گذاران منعکس می کند.
نکیتا سوئیت و همکاران ^۲	۲۰۱۸	بررسی تصمیم به اتخاذ زود هنگام استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی: مورد استاندارد گزارشگری مالی بین المللی ۱۳	یافته های تحقیق قابل توجه است زیرا تحقیقات تفسیری بسیار کمی در مورد گزارشگری مالی از دیدگاه آفریقای جنوبی انجام شده است. یافته ها نشان می دهد که اکثر مصاحبه شوندگان برای پذیرش زودهنگام IFRS 13 تصمیم نگرفته اند. ضرورت افشای اطلاعات بیشتر، آموزش افراد درگیر در فرآیند گزارشگری مالی، تأثیر پذیرش استاندارد جدید بر سود حسابداری، تصمیم های اتخاذ شده از سوی رقبا در زمینه پذیرش و رعایت استانداردهای جدید، از عوامل به تعویق افتادن استفاده از ارزش های منصفانه شناخته شده است.
وانگ و ژانگ ^۳	۲۰۱۷	حسابداری با ارزش منصفانه و ساختار بدهی شرکت ها	بین استفاده از اقدامات ارزش منصفانه سطح ۳ و امتیاز تبدیل بدهی یا مدت سررسید بدهی برای شرکتهای دارای عملکرد بالا، رابطه منفی پیدا می کنند.

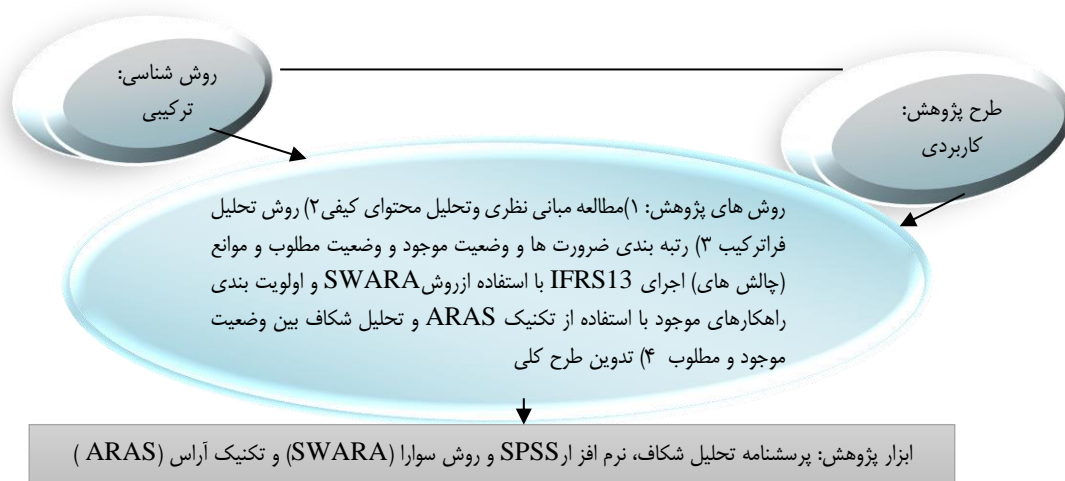
۳. روش شناسی پژوهش

با توجه به موضوع این پژوهش، روش تحقیق باید به نحوی انتخاب می شد که هم وضعیت موجود (آنچه که هست) را مورد ارزیابی قرار می داد و هم دستیابی به یک وضعیت مطلوب یا به عبارت بهتر (آنچه باید باشد) را ممکن می ساخت. از این رو، از میان رویکردهای موجود روش شناسی تحقیق، رویکرد تفسیری مناسب تشخیص داده می شود تا با استفاده از متدولوژی تحقیق فراترکیب دستیابی به اهداف پژوهش را میسر سازد.

¹ Mohammad Abdullah Fayad Altawalbeh

² Nakita Swait et al

³ Wang & Zhang

شکل شماره (۱) روش پژوهش

۳-۱. روش تحلیل فراترکیب

روش تحقیق فراترکیب یا متاسنتز^۱ روشی مبتنی بر مرور سیستماتیک مطالعات کتابخانه‌ای جهت دستیابی به شناخت عمیق پیرامون پدیده مورد مطالعه است و روش بسیار مناسبی برای تحقیق کیفی است. در روش فراترکیب پژوهشگر داده‌های ثانویه نتایج حاصل از سایر مطالعات را برای پاسخگویی به نتایج خود ترکیب نموده و نتایج جدیدی به دست می‌آورد. روش فراترکیب در دسته تحقیقات فرامطالعه قرار می‌گیرد؛ فرامطالعه یکی از روش‌هایی است که به منظور بررسی، ترکیب و آسیب شناسی مطالعات پیشین به کار می‌رود فرامطالعه دربرگیرنده مجموعه فراتحلیل، فراترکیب، فراروش و فرانظریه است. فراترکیب پژوهشی است که خود به ارزشیابی پژوهش‌های دیگر می‌پردازد؛ از این رو از آن تحت عنوان ارزشیابی ارزشیابی‌ها یاد می‌کنند. بنابراین نوعی پژوهش درباره پژوهش‌های دیگر است و میتوان مطالعه و بررسی نظام مند پژوهش‌های گذشته دانست. یکی از روش‌های مناسب برای این منظور استفاده از روش هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو^۲ است که با شناسایی مقاله‌های مرتبط به استخراج متون و مقوله‌های زیربنایی پدیده مورد مطالعه پرداخته می‌شود؛ در این روش نیز مانند سایر روش‌های تحقیق کیفی در نهایت کدهای مختلف و متعددی استخراج می‌شود. روش‌های مناسبی نیز برای ارزیابی روایی و پایایی روش تحقیق فراترکیب وجود دارد که ابزار گیلن و برنامه‌های ارزیابی انتقادی از جمله آنها هستند.

¹ Meta-synthesis

² Sandelowski and Barroso

شکل شماره (۲) الگوی هفت مرحله‌ای فراترکیب

منبع: اقتباس از سندلوسکی و باروسو، ۲۰۰۷

۲-۳. روش سوارا^۱ (SWARA)

روش سوارا به معنی روش تحلیل نسبت ارزیابی مرحله ای موزون می‌باشد. روش سوارا یکی از روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره است که در سال ۲۰۱۰ توسط کرسولاین، زاوادسکاس و تورسکیس^۲ معرفی شد. از این روش برای محاسبه وزن معیارها استفاده می‌شود. جامعه روش سوارا شامل خبرگان حوزه مورد مطالعه است. کرسولاین (۲۰۱۰) معتقد است بهتر است گروهی از خبرگان گرد هم قرار گیرند و بصورت گروهی دیدگاه خود را مطرح کنند و پژوهشگر با یادداشت و جمع‌بندی دیدگاه خبرگان، ضمن رتبه‌بندی معیارها نسبت به تعیین وزن نسبی آنها اقدام کند.

۳-۳. تکنیک آراس^۳ (ARAS)

تکنیک ARAS به معنای ارزیابی نسبت افزایشی است و در مطالعات داخلی باعنوان ارزیابی مجموع نسبت ها نیز از آن یاد می‌شود. تکنیک ARAS بوسیله زاوادسکاس و همکارانش در سال ۲۰۱۰ پیشنهاد شد. این روش یکی از بهترین روش‌های تصمیم‌گیری چند معیاره برای انتخاب بهترین گزینه است. بهترین گزینه آن است که بیشترین فاصله را از عوامل منفی و کمترین فاصله را از عوامل مثبت داشته باشد. بطور کلی تکنیک ARAS مانند بسیاری از تکنیک‌های تصمیم‌گیری چند معیاره در جستجوی راه حلی برای انتخاب بهترین گزینه است (حبیبی، ۱۳۹۷).

هدف: انتخاب بهترین گزینه بر اساس تعدادی شاخص الزامات: باید اوزان شاخص‌ها قبلاً مشخص شده باشد.

۴-۳. تحلیل شکاف^۴

تحلیل شکاف رویکردی مدیریتی برای ارزیابی فاصله میان انتظارات (وضعیت مطلوب) و ادارکات (وضعیت موجود) می‌باشد. به عبارتی تعیین فاصله بین آنچه هست با آنچه باید باشد یک ابزار مدیریتی کارآمد برای ارزیابی عملکرد است.

¹ Step-Wise Weight Assessment Ratio Analysis

² Kersulienė, Zavadskas & Turskis

³ Additive Ratio Assessment

⁴ Gap analysis

۴. تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های پژوهش

۴-۱. مراحل تحلیل فراترکیب

روش‌های متعددی برای انجام تحلیل فراترکیب پیشنهاد شده است که در این پژوهش از الگوی هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو که بیشترین کاربرد را دارد استفاده شده است.

گام نخست: تنظیم سؤال های پژوهش

نخستین گام فراترکیب تنظیم پرسش‌های پژوهش است. نخستین سؤال برای شروع فراترکیب چه چیزی است. همچنین می‌توان سؤالاتی را با مضمون چه؟ چه وقت؟ و چگونه مطرح کرد؟ مقوله‌های زیربنایی الگوی ارزش منصفانه و امنیت اقتصادی در بانک‌های غیردولتی ایران کدامند؟ شاخص‌های سنجش مقوله‌های الگوی ارزش منصفانه و امنیت اقتصادی در بانک‌های غیردولتی ایران شامل چیست؟ مقوله‌های الگوی ارزش منصفانه و امنیت اقتصادی در بانک‌های غیردولتی ایران چه ارتباطی با یکدیگر دارند؟

گام دوم: بررسی نظام‌مند متون

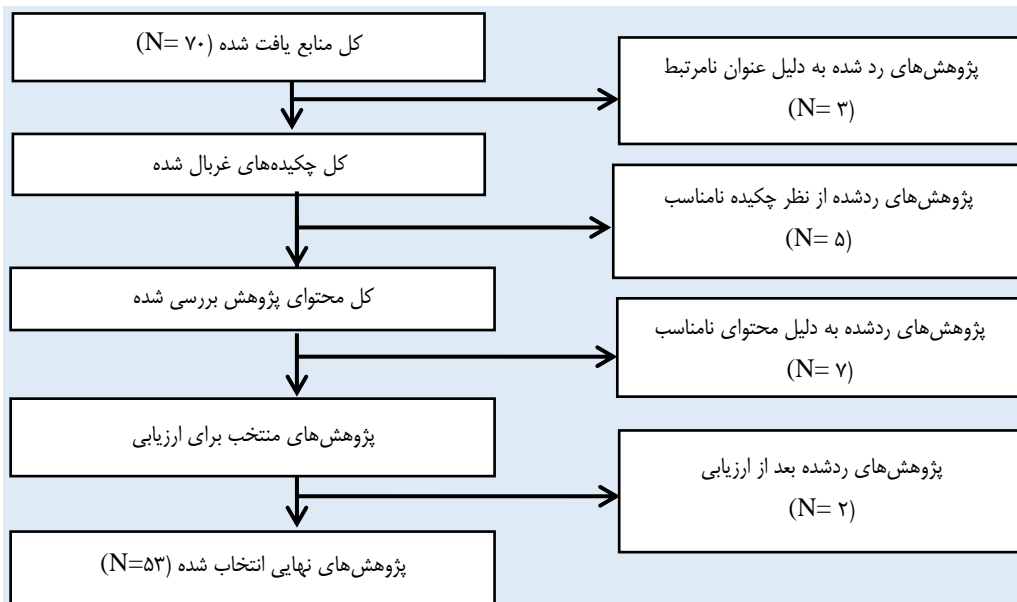
در این مرحله به جستجوی سیستماتیک مقالات منتشر شده در مقاله‌های معتبر خارجی و داخلی باهدف تعیین اسناد معتبر، موثق و مرتبط در بازه زمانی مناسب شامل تمام پژوهش‌ها در زمینه الگوی ارزش منصفانه و امنیت اقتصادی در بانک‌های غیردولتی ایران می‌پردازد. با کلیدواژه مرتبط با الگوی ارزش منصفانه در بانک‌های غیردولتی ایران جمعاً ۷۰ پژوهش یافت شد.

گام سوم: جستجو و انتخاب منابع مناسب

در این مرحله با استفاده از روش CASP^۱ با ۱۰ شرط کیفی هر منبع به لحاظ کیفی مورد ارزیابی قرار گرفت. هر یک از منابع در مواجهه با این شرایط، امتیازی از ۱ تا ۵ گرفته و منابعی که مجموع امتیازات آن‌ها ۲۱ و بالاتر شود به لحاظ کیفی تأیید و باقی منابع حذف خواهند شد؛ سپس با توجه به امتیازی که منابع کسب کرده‌اند آن‌ها مطابق موارد ذیل، رتبه بندی خواهند شد. این منابع براساس مواردی چون عنوان، چکیده، محتوا و روش تحقیق مانند نمودار زیر غربال می‌شوند و منابع نهایی استخراج می‌شوند. نحوه امتیازدهی به مقالات نیز:

۴۱-۵۰: عالی (E)، ۳۱-۴۰: خیلی خوب (VG)، ۲۱-۳۰: خوب (G)، ۱۱-۲۰: متوسط (F) و ۰-۱۰: ضعیف (P) می‌باشد.

^۱ Critical Appraisal Skills Programe

شکل شماره (۳) فرآیند بازمینی و انتخاب

گام چهارم: استخراج اطلاعات منابع

در این مرحله ، اطلاعات پژوهش‌های منتخب در جدولی دسته‌بندی شد. این جدول شامل اطلاعات ذیل می‌باشد: عنوان پژوهش ، روش تحقیق ، پژوهشگر/ پژوهشگران و زمان ، نتایج پژوهش.

گام پنجم: تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌ها

مهمترین بخش یک تحقیق کیفی به روش فراترکیب این مرحله است . در این مرحله ، ابتدا تمام عوامل استخراج شده از مطالعه ها به عنوان شناسه در نظر گرفته، و سپس با در نظر گرفتن معنای هر یک از آنها، شناسه‌ها در مفهومی مشابه تعریف شد؛ سپس مفاهیم مشابه در مقولات تبیین کننده دسته‌بندی گردید تا به این ترتیب محورهای تبیین کننده شاخص‌های الگوی ارزش منصفانه و امنیت اقتصادی در بانک‌های غیردولتی ایران در قالب مؤلفه‌های اصلی و فرعی پژوهش شناسایی شود.

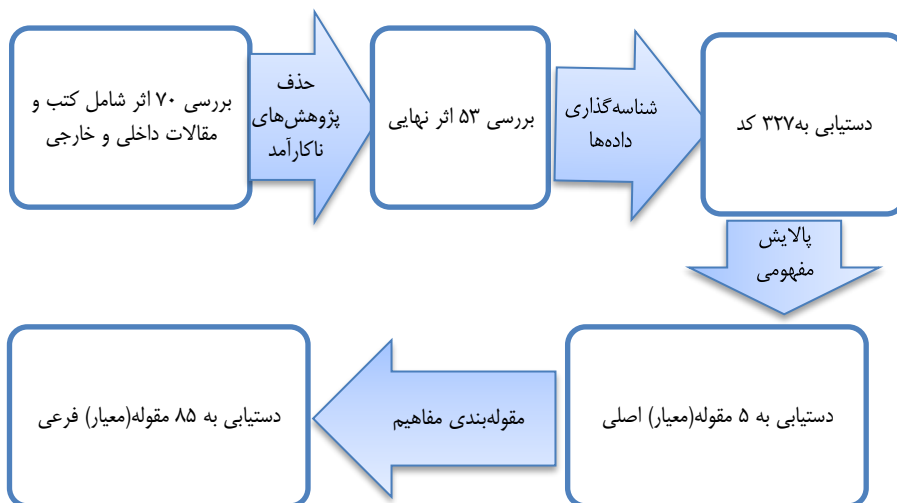
گام ششم: پایایی و اعتبار مدل (کنترل کیفیت تحلیل)

در پژوهش کیفی منظور از اعتبار، مفاهیمی شامل دفاع‌پذیری، باورپذیری، تصدیق‌پذیری و حتی بازتاب‌پذیری نتایج تحقیق است. هولستی^۱ یکی از صاحب‌نظران تحلیل محتوا است، برای محاسبه پایایی در این پژوهش از ضریب پایایی هولستی استفاده شده است. در این روش متون در دو مرحله کدگذاری می‌شوند. هولستی فرمولی را برای تعیین پایایی داده های اسمی بر حسب «درصد توافق مشاهده‌شده» ارائه کرده است:

^۱ Holsti

$$PAO = 2M / (N1+N2) \quad (\text{رابطه ۱})$$

در فرمول فوق M تعداد موارد کدگذاری مشترک بین دو کدگذار می باشد. $N1$ و $N2$ به ترتیب تعداد کلیه موارد کدگذاری شده توسط کدگذار اول و دوم است. مقدار PAO (بین صفر (عدم توافق) و یک (توافق کامل)) است و اگر از $0/7$ بزرگتر باشد مطلوب می باشد. پس از ارزیابی در این پژوهش، ضریب هولستی $0/845$ محاسبه گردید.

شکل شماره (۴) الگوریتم خروجی کنترل کیفیت شاخص های پژوهش

گام هفتم: استخراج اطلاعات (ارائه یافته ها)

در این مرحله از روش فراترکیب، یافته های مراحل قبل ارائه می شود و به شناسایی شاخص های پژوهش پرداخته می شود. از شاخص های استخراج شده از متون مقالات مرتبط، با حذف شاخص های هم معنی و پرتکرار و در نهایت با دسته بندی شاخص های نهایی، ۵ مقوله اصلی و ۸۵ مقوله فرعی حاصل شد.

۴-۲. مراحل روش سوارا (SWARA)

شاخص های (تعیین) اندازه گیری ارزش منصفانه در بانک های غیردولتی ایران با روش سوارا تعیین اولویت شده است و مهمترین معیار ابتدا قرار می گیرد و امتیاز یک را می گیرد. در گام نخست، شاخص های (تعیین) اندازه گیری ارزش منصفانه و امنیت اقتصادی در بانک های غیردولتی ایران براساس میزان اهمیت مرتب شده اند؛ در گام دوم، اهمیت نسبی هر معیار نسبت به معیارهای قبلی مشخص شده است و شاخص های (تعیین) اندازه گیری ارزش منصفانه و امنیت اقتصادی در بانک های غیردولتی ایران براساس مقادیر متوسط اهمیت نسبی رتبه بندی می شوند؛ این مقادیر در ستون «متوسط اهمیت نسبی» درج شده است که همان (S_j) می باشد.

¹ Percentage Agreement Observation

درگام سوم از روش سوارا ضریب (K_j) محاسبه شده است. میزان ضریب (K_j) برای شاخص «ضرورت‌های اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین‌المللی شماره ۱۳ (IFRS13) و امنیت اقتصادی» که از بیشترین اهمیت برخوردار است، یک می‌باشد. برای سایر شاخص‌های (تعیین) اندازه‌گیری ارزش منصفانه و امنیت اقتصادی در بانک‌های غیردولتی ایران نیز این مقدار محاسبه شده است؛ در گام چهارم، برای محاسبه وزن اولیه هر معیار، از رابطه ۳ استفاده شده است.

$$K_j = S_j + 1 \quad (\text{رابطه ۲})$$

$$Q_j = \frac{Q_{j-1}}{K_j} \quad (\text{رابطه ۳})$$

$$Q_1 = 1 \quad (\text{رابطه ۴})$$

$$Q_2 = \frac{Q_1}{K_2} = \frac{1}{1.63} = 0.613 \quad (\text{رابطه ۵})$$

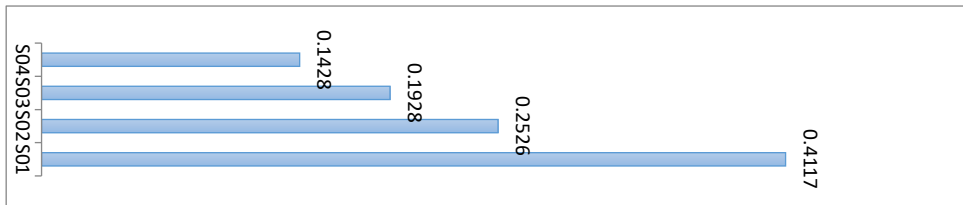
$$Q_3 = \frac{Q_2}{K_3} = \frac{0.613}{1.31} = 0.468 \quad (\text{رابطه ۶})$$

این مقادیر در ستون «وزن اولیه» درج شده است. در گام پنجم، برای محاسبه وزن نهایی از روش نرمال کردن خطی مطابق رابطه ۷ استفاده شده است. به این ترتیب وزن نهایی هر عنصر به دست آمده است.

$$W_j = \frac{Q_j}{\sum Q_j} \quad (\text{رابطه ۷})$$

جدول شماره (۳) اولویت‌بندی شاخص‌های اصلی (تعیین) اندازه‌گیری ارزش منصفانه در اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین‌المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی در بانک‌های غیردولتی ایران با روش سوارا

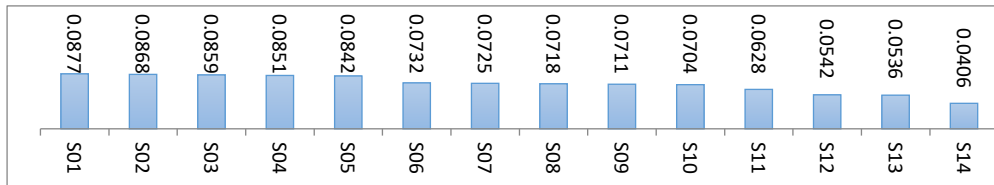
وزن نرمال	وزن اولیه	K_j	متوسط اهمیت نسبی	کد معیار
۰/۴۱۱۷	۱	۱	۱	ضرورت‌های اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین‌المللی شماره ۱۳ (IFRS13)
۰/۲۵۲۶	۰/۶۱۳	۱/۶۳	۰/۶۳	شرایط علی یا سبب ساز و شرایط زمینه و وضعیت و امکانات موجود برای اجرای (IFRS13)
۰/۱۹۲۸	۰/۴۶۸	۱/۳۱	۰/۳۱	پیامدها و وضعیت مطلوب در صورت اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین‌المللی شماره ۱۳ (IFRS13)
۰/۱۴۲۸	۰/۳۴۷	۱/۳۵	۰/۳۵	متغیرها و پارامترهای مداخله‌گر و چالش‌های اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین‌المللی شماره ۱۳ (IFRS13)

شکل شماره (۵) وزن نهایی شاخص های اصلی (تعیین) اندازه گیری ارزش منصفانه در اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی با روش سوارا

جدول شماره (۴) اولویت بندی شاخص های ضرورت (تعیین) اندازه گیری ارزش منصفانه در اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی با روش سوارا

وزن نرمال	وزن اولیه	Kj	متوسط اهمیت نسبی	کد معیار
۰/۰۸۷۷	۱	۱	۱	همگرایی جهانی گزارشگری مالی و کاهش نابرابری (یکسان و همسان سازی)
۰/۰۸۶۸	۰/۹۹۰	۱/۰۱	۰/۰۱	جهانی شدن روشهای تأمین سرمایه
۰/۰۸۵۹	۰/۹۸۰	۱/۰۱	۰/۰۱	همکاری هوشمندانه و ارتباط مؤثر با بازارهای بین المللی
۰/۰۸۵۱	۰/۹۷۱	۱/۰۱	۰/۰۱	جذب سرمایه گذاری از کشورهای خارجی
۰/۰۸۴۲	۰/۹۶۱	۱/۰۱	۰/۰۱	بهبود سطح سرمایه گذاری های کشور
۰/۰۷۳۳	۰/۸۳۶	۱/۱۵	۰/۱۵	ایجاد شفافیت بیشتر (بهبود شفافیت) در کل اقتصاد
۰/۰۷۲۵	۰/۸۲۷	۱/۰۱	۰/۰۱	بهبود ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری (بهبود کیفیت و صحت اطلاعات از طریق گزارشگری)
۰/۰۷۱۸	۰/۸۱۹	۱/۰۱	۰/۰۱	ارائه اطلاعات مفید تر در رابطه با زمان بندی ، حجم و عدم اطمینان جریانهای نقدی آتی به سرمایه گذاران (بهبود پیش بینی)
۰/۰۷۱۱	۰/۸۱۱	۱/۰۱	۰/۰۱	پیش بینی جریانهای نقدی و زیانهای اعتباری تسهیلات اعطایی
۰/۰۷۰۴	۰/۸۰۳	۱/۰۱	۰/۰۱	اعتماد عمومی
۰/۰۶۲۸	۰/۷۱۷	۱/۱۲	۰/۱۲	ایجاد ابزارهای سودمند در تعیین ریسک و قیمت دارایی ها و بدهی ها
۰/۰۵۴۲	۰/۶۱۸	۱/۱۶	۰/۱۶	محتوای اطلاعاتی برای بازار اعتباری و بازار سرمایه
۰/۰۵۳۶	۰/۶۱۲	۱/۰۱	۰/۰۱	بهبود کارایی
۰/۰۴۰۶	۰/۴۶۴	۱/۳۲	۰/۳۲	افزایش انعطاف پذیری و اختیار مدیریت

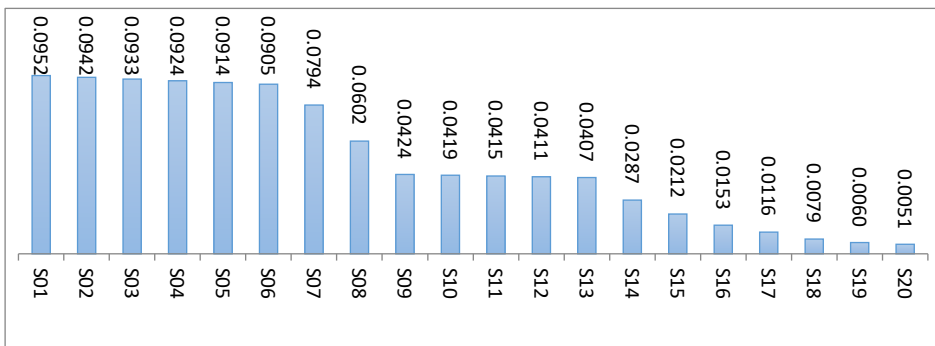

شکل شماره (۶) وزن نهایی شاخص‌های ضرورت (تعیین) اندازه‌گیری ارزش منصفانه در اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین‌المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی در بانک‌های غیردولتی ایران با روش سوارا

جدول شماره (۵) اولویت‌بندی شاخص‌های پیامدها و وضعیت مطلوب در صورت اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین‌المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی در بانک‌های غیردولتی ایران با روش سوارا

وزن نرمال	وزن اولیه	Kj	متوسط اهمیت نسبی	کد معیار
۰/۰۹۵۲	۱	۱	۱	اندازه‌گیری ارزش منصفانه
۰/۰۹۴۲	۰/۹۹۰	۱/۰۱	۰/۰۱	آینده نگر بودن روش اندازه‌گیری ارزش منصفانه
۰/۰۹۳۳	۰/۹۸	۱/۰۱	۰/۰۱	ارزش منصفانه شاخصی در تعیین کیفیت اعتباری تسهیلات
۰/۰۹۲۴	۰/۹۷۱	۱/۰۱	۰/۰۱	شناسایی کاهش ارزش قبل از وقوع آن (مصون سازی) و شناسایی زودتر زیانهای اعتباری
۰/۰۹۱۴	۰/۹۶۱	۱/۰۱	۰/۰۱	برآورد مناسب نرخ تنزیل و رشد اقتصادی
۰/۰۹۰۵	۰/۹۵۱	۱/۰۱	۰/۰۱	ارائه اندازه‌گیری مفیدتر برای ادراک عملکرد و ریسک اعتباری
۰/۰۷۹۴	۰/۸۳۵	۱/۱۴	۰/۱۴	الزامات افشا به تفکیک ماهیت اندازه‌گیری ها و سطوح سه گانه سلسله مراتب ارزش منصفانه
۰/۰۶۰۲	۰/۶۳۲	۱/۳۲	۰/۳۲	تعیین سلسله مراتب ارزش منصفانه (اولویت بندی داده های مورد استفاده در روشهای ارزشیابی)
۰/۰۴۲۴	۰/۴۴۵	۱/۴۲	۰/۴۲	تدوین استاندارد های ارزشیابی به منظور بهبود کیفیت گزارش های کارشناسان ارزشیابی
۰/۰۴۱۹	۰/۴۴۱	۱/۰۱	۰/۰۱	نظارت بر اجرای صحیح و دقیق قوانین و مقررات در عمل
۰/۰۴۱۵	۰/۴۳۶	۱/۰۱	۰/۰۱	اصلاح زیر ساخت های قانونی و اقتصادی و بازار
۰/۰۴۱۱	۰/۴۳۲	۱/۰۱	۰/۰,۰۱۰۱	ثبات اقتصادی و شکل گیری اقتصاد مبتنی بر دانایی و ثبات سیاسی و سیاست های خارجی سازنده
۰/۰۴۰۷	۰/۴۲۸	۱/۰۱	۰/۰۱	فناوری محوری
۰/۰۲۸۷	۰/۳۰۱	۱/۴۲	۰/۴۲	بازارهای رقابتی
۰/۰۲۱۲	۰/۲۲۳	۱/۳۵	۰/۳۵	افزایش نسبت کفایت سرمایه بانک
۰/۰۱۵۳	۰/۱۶۱	۱/۳۹	۰/۳۹	اصلاح نظام راهبردی (حاکمیت) شرکتی
۰/۰۱۱۶	۰/۱۲۲	۱/۳۲	۰/۳۲	استفاده و تخصیص بهینه منابع مالی
۰/۰۰۷۹	۰/۰۸۳	۱/۴۷	۰/۴۷	گروه بندی و تجزیه مناسب تسهیلات خرد بر اساس ویژگیهای مشترک اعتباری و اعمال برآوردها در سطح گروه های ایجادشده

وزن نرمال	وزن اولیه	Kj	متوسط اهمیت نسبی	کد معیار
۰/۰۰۶۰	۰/۰۶۳	۱/۳۱	۰/۳۱	پذیرش و بکارگیری گسترده الگوی ارزش منصفانه در کنار ضعف ضمانت های اجرایی گزارشگری مالی
۰/۰۰۵۱	۰/۰۵۴	۱/۱۸	۰/۱۸	مدنظر قرار دادن قابلیت قانونی و ظرفیت مالی یا عملیاتی واحد تجاری

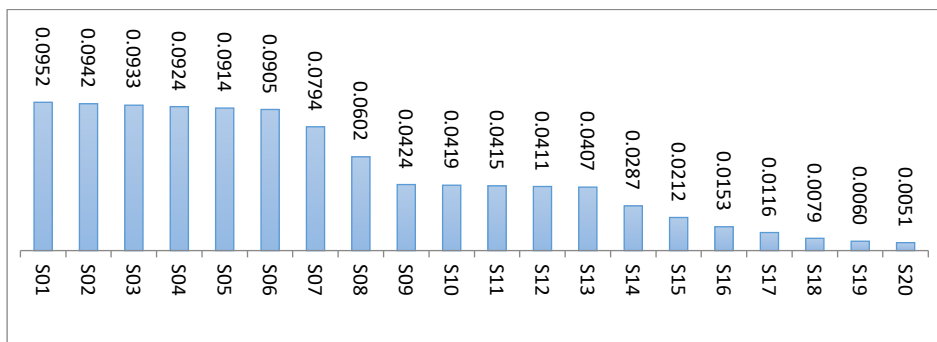

شکل شماره (۷) وزن نهایی شاخص های پیامدها و وضعیت مطلوب (تعیین) اندازه گیری ارزش منصفانه در اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی در بانک های غیردولتی ایران با روش سوارا

جدول شماره (۶) اولویت بندی شاخص های شرایط علی یا سبب ساز و شرایط زمینه و وضعیت و امکانات موجود (تعیین) اندازه گیری ارزش منصفانه برای اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی با روش سوارا

وزن نرمال	وزن اولیه	Kj	متوسط اهمیت نسبی	کد معیار
۰/۰۹۵۲	۱	۱	۱	اندازه گیری بهای تمام شده تاریخی (بهای تمام شده مستهلک شده)
۰/۰۹۴۲	۰/۹۹۰	۱/۰۱	۰/۰۱	گذشته نگر بودن و نقطه ضعف اندازه گیری بهای تمام شده تاریخی در شناسایی ذخیره مطالبات مشکوک الوصول
۰/۰۹۳۳	۰/۹۸	۱/۰۱	۰/۰۱	افزایش احتمال سوخت مطالبات
۰/۰۳۲۴	۰/۹۷۱	۱/۰۱	۰/۰۱	ذخیره گیری دیرهنگام مطالبات
۰/۰۹۱۴	۰/۹۶۱	۱/۰۱	۰/۰۱	برآورد نامناسب نرخ تنزیل و رشد اقتصادی پرنوسان ایران
۰/۰۹۰۵	۰/۹۵۱	۱/۰۱	۰/۰۱	انتظار وجود خطا در برآورد ارزش منصفانه و الگوی سیستماتیک بانکها
۰/۰۷۹۴	۰/۸۳۵	۱/۱۴	۰/۱۴	افشای ناکافی اطلاعات مالی
۰/۰۶۰۲	۰/۶۳۲	۱/۳۲	۰/۳۲	عدم اولویت بندی داده های مورد استفاده در روشهای ارزشیابی
۰/۰۴۲۴	۰/۴۴۵	۱/۴۲	۰/۴۲	فقدان استانداردهای تخصصی برای فرآیند ارزیابی

وزن نرمال	وزن اولیه	Kj	متوسط اهمیت نسبی	کد معیار
۰/۰۴۱۹	۰/۴۴۱	۱/۰۱	۰/۰۱	بخشنامه های نهاد ناظر و قوانین و مقررات ذی ربط
۰/۰۴۱۵	۰/۴۳۶	۱/۰۱	۰/۰۱	زیرساختهای قانونی و اقتصادی و بازار در سیستم فعلی بانکها
۰/۰۴۱۱	۰/۴۳۲	۱/۰۱	۰/۰۱	ناپایداری های اقتصادی و سیاسی
۰/۰۴۰۷	۰/۴۲۸	۱/۰۱	۰/۰۱	زیر ساخت های فناوری اطلاعات و ارتباطات
۰/۰۲۸۷	۰/۳۰۱	۱/۴۲	۰/۴۲	بازارهای ناقص
۰/۰۲۱۲	۰/۲۲۳	۱/۳۵	۰/۳۵	پایین بودن نسبت کفایت سرمایه بانک
۰/۰۱۵۳	۰/۱۶۱	۱/۳۹	۰/۳۹	عملکرد نامطلوب نظام راهبردی (حاکمیت) شرکتی فعلی
۰/۰۱۱۶	۰/۱۲۲	۱/۳۲	۰/۳۲	تأمین مالی خارجی
۰/۰۰۷۹	۰/۰۸۳	۱/۴۷	۰/۴۷	طبقه بندی مطالبات در چهار وضعیت جاری، سررسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول
۰/۰۰۶۰	۰/۰۶۳	۱/۳۱	۰/۳۱	عدم عزم و اراده ملی در خصوص پیاده سازی ارزش منصفانه
۰/۰۰۵۱	۰/۰۵۴	۱/۱۸	۰/۱۸	کم توجهی به قابلیت قانونی و ظرفیت مالی یا عملیاتی واحد تجاری

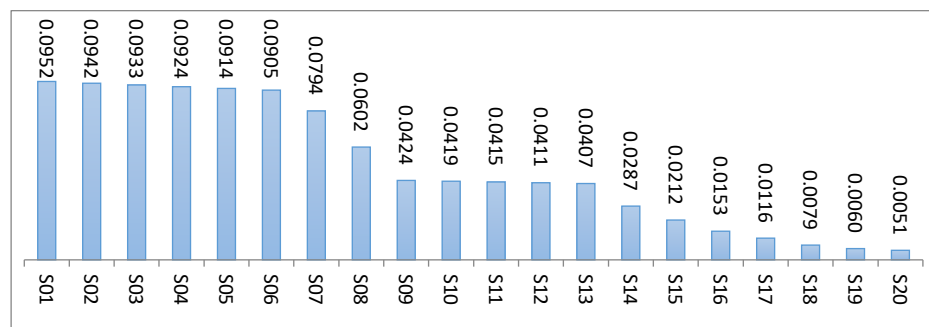

شکل شماره (۸) وزن نهایی شاخص های شرایط علی یا سبب ساز و شرایط زمینه و وضعیت و امکانات موجود برای اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی در بانکهای غیردولتی ایران با روش سوارا

جدول شماره (۷) اولویت بندی شاخص های متغیرها و پارامترهای مداخله گر و چالش های (تعیین) اندازه گیری ارزش منصفانه در اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی در بانکهای غیردولتی ایران با

روش سورا

وزن نرمال	وزن اولیه	Kj	متوسط اهمیت نسبی	کد معیار
۰/۱۵۵۹	۱	۱	۱	زیرساختها و ساختار نظارتی (الزامات)
۰/۱۱۰۶	۰/۷۰۹	۱/۴۱	۰/۴۱	رتبه بندی ریسک اعتباری
۰/۱۰۹۵	۰/۷۰۲	۱/۰۱	۰/۰۱	آگاهی از ریسک سرمایه گذاری و تحلیل بازده و ریسک
۰/۱۰۸۴	۰/۶۹۵	۱/۰۱	۰/۰۱	تخصیص درست منابع ارزی توسط بانک مرکزی به بانکها
۰/۱۰۷۳	۰/۶۸۸	۱/۰۱	۰/۰۱	تخصیص مناسب اعتبار توسط بانکها بر اساس میزان رتبه مشتریان و کاهش مطالبات معوقه
۰/۱۰۶۳	۰/۶۸۲	۱/۰۱	۰/۰۱	شناسایی نقاط قوت و ضعف بانکها
۰/۰۷۹۳	۰/۵۰۹	۱/۳۴	۰/۳۴	زمان بر و هزینه بر بودن رعایت کامل الزامات IFRS13 (ملاحظات هزینه- منفعت)
۰/۰۵۷۵	۰/۳۶۹	۱/۳۸	۰/۳۸	فقدان استاندارد های تخصصی و آیین نامه رفتار حرفه ای برای افراد متخصص در حوزه ارزیابی
۰/۰۴۶۰	۰/۳۹۵	۱/۲۵	۰/۲۵	ضعف دانش علمی و مهارتهای حرفه ای و تجربه های عملی
۰/۰۳۹۶	۰/۲۵۴	۱/۱۶	۰/۱۶	چالش های مدیریت سود و خطر اخلاقی در بکار گیری ارزش منصفانه
۰/۰۳۳۸	۰/۲۱۰	۱/۲۱	۰/۲۱	مشکلات مرتبط با مفروضات زیر بنایی مدل های ارزشیابی
۰/۰۲۶	۰/۱۶۷	۱/۲۶	۰/۲۶	استفاده گسترده از قضاوت حرفه ای و لزوم برآوردهای حسابداری
۰/۰۲۰۸	۰/۱۳۳	۱/۲۵	۰/۲۵	مقاومت به دلیل تأثیر در انتقال ثروت

شکل شماره (۹) وزن نهایی شاخص های متغیرها و پارامترهای مداخله گر و چالش های (تعیین) اندازه گیری ارزش منصفانه در اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی در بانکهای غیردولتی ایران با

روش سورا

۴-۳. مراحل اجرایی تکنیک (ARAS)

نخستین گام در این تکنیک تشکیل ماتریس تصمیم است. ماتریس تصمیم گیری یک ماتریس برای ارزیابی تعدادی گزینه براساس تعدادی معیار است؛ یعنی ماتریسی که در آن هر گزینه براساس تعدادی معیار امتیازدهی شده است. در این مطالعه از ۱۳ شاخص متغیرها و پارامترهای مداخله گر و چالش های اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ (IFRS13) ارزش منصفانه و امنیت اقتصادی در بانکهای غیردولتی ایران که به ترتیب از S01 تا S14 عبارتند از: شاخص های زیرساختها و ساختار نظارتی (الزامات)، رتبه بندی ریسک اعتباری، آگاهی از ریسک سرمایه گذاری و تحلیل بازده و ریسک، تخصیص درست منابع ارزی توسط بانک مرکزی به بانکها، تخصیص مناسب اعتبار توسط بانکها بر اساس میزان رتبه مشتریان و کاهش مطالبات معوقه، شناسایی نقاط قوت و ضعف بانکها، زمان بر و هزینه بر بودن رعایت کامل الزامات IFRS13 (ملاحظات هزینه-منفعت) و فقدان استانداردهای تخصصی و آیین نامه رفتار حرفه ای برای افراد متخصص در حوزه ارزیابی، ضعف دانش علمی و مهارتهای حرفه ای و تجربه های عملی، چالش های مدیریت سود و خطر اخلاقی در بکار گیری ارزش منصفانه، مشکلات مرتبط با مفروضات زیر بنایی مدل های ارزشیابی، استفاده گسترده از قضاوت حرفه ای و لزوم برآوردهای حسابداری و مقاومت به دلیل تأثیر در انتقال ثروت؛ برای اولویت بندی ۱۸ راهکار که به ترتیب از A01 تا A18 عبارتند از: شاخص های توسعه زیر ساختها، بسترهای توسعه، ارتقای سطح فعالیتهای کنترلی، اصلاح قوانین و مقررات، تدوین قوانین بازدارنده در خصوص تخلفات افراد دخیل در تعیین گزارشگری و نظارت بر ارزش منصفانه، اجرای سیاست های مناسب جهت نیل به اهداف کلان اقتصادی، ایجاد و استفاده از مؤسسه های رتبه بندی در ایجاد مدل های دقیق تر و کاراتر (پیشرفت در حوزه اعتبارسنجی)، مدیریت ریسک مؤثر و نظام کنترل های داخلی مؤثر، ارتقای مدل سازی ریسک، تأمین مالی مناسب برای پیاده سازی ارزش منصفانه، تدوین استانداردهای اندازه گیری مناسب محیط کشور، تخصیص شدن مدیریت دانشی بانک ها، برگزاری دوره های آموزشی برای افراد حرفه، ایجاد و توسعه نرم افزارهای مالی مبتنی بر IFRS، لزوم توجه به دانش حسابرسی، اخلاق حرفه ای، بهبود روشهای ارزشیابی و انتخاب بهترین روش ارزشیابی و ارزیابی نتایج، افزایش انگیزه گزارشگری مالی مبتنی بر ارزش منصفانه؛ استفاده شده است. لذا در گام نخست ماتریس امتیازدهی شاخصها براساس معیارها (ماتریس تصمیم) تشکیل شده است؛ ماتریس تصمیم با X و هر درایه آن با x_{ij} نشان داده شده است.

$$X = \begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} & \dots & x_{1n} \\ x_{21} & x_{22} & \dots & x_{2n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ x_{m1} & x_{m2} & & x_{mn} \end{bmatrix} \quad (\text{رابطه ۸})$$

ماتریس تصمیم $X_{13 \times 18}$ در جدول شماره ۸ نشان داده شده است:

جدول شماره (۸) تشکیل ماتریس تصمیم

S13	S12	S11	S10	S09	S08	S07	S06	S05	S04	S03	S02	S01	X
۹/۰۰	۸/۰۰	۷/۷۵	۹/۰۰	۸/۱۷	۸/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۸/۱۷	۹/۰۰	۹/۰۰	A01
۷/۶۷	۷/۵۸	۷/۴۲	۸/۵۸	۸/۴۲	۸/۴۲	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۸/۵۸	۸/۴۲	۹/۰۰	۹/۰۰	A02
۷/۷۵	۷/۵۸	۸/۰۰	۸/۵۸	۷/۸۳	۸/۴۲	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۸/۵۸	۷/۸۳	۹/۰۰	۹/۰۰	A03
۷/۶۷	۷/۵۸	۶/۲۵	۸/۵۸	۷/۲۵	۸/۴۲	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۸/۵۸	۷/۲۵	۹/۰۰	۹/۰۰	A04
۷/۵۰	۷/۵۸	۶/۸۳	۸/۵۸	۶/۶۷	۸/۴۲	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۸/۵۸	۸/۴۲	۹/۰۰	۹/۰۰	A05
۷/۷۵	۷/۵۸	۶/۲۵	۸/۵۸	۶/۰۸	۸/۴۲	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۸/۵۸	۷/۸۳	۹/۰۰	۹/۰۰	A06
۹/۰۰	۷/۰۰	۳/۰۰	۸/۰۰	۸/۰۰	۸/۰۰	۵/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۵/۰۰	A07
۷/۵۰	۶/۰۰	۸/۰۰	۹/۰۰	۸/۰۰	۷/۰۰	۳/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	A08
۸/۶۷	۵/۰۰	۷/۰۰	۶/۰۰	۵/۰۰	۹/۰۰	۶/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۵/۰۰	A09
۹/۰۰	۸/۰۰	۷/۰۰	۸/۰۰	۷/۰۰	۸/۰۰	۹/۰۰	۷/۰۰	۸/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۶/۰۰	A10
۹/۰۰	۹/۰۰	۷/۰۰	۹/۰۰	۸/۰۰	۹/۰۰	۶/۰۰	۸/۰۰	۷/۰۰	۸/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	A11
۵/۸۳	۸/۰۰	۸/۰۰	۷/۰۰	۹/۰۰	۷/۰۰	۶/۰۰	۷/۰۰	۸/۰۰	۸/۰۰	۸/۰۰	۸/۰۰	۷/۰۰	A12
۵/۰۰	۸/۰۰	۸/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۴/۰۰	۸/۰۰	۸/۰۰	۸/۰۰	۷/۰۰	۷/۰۰	۶/۰۰	۷/۰۰	A13
۹/۰۰	۶/۰۰	۵/۰۰	۸/۰۰	۹/۰۰	۶/۰۰	۸/۰۰	۸/۰۰	۸/۰۰	۸/۰۰	۹/۰۰	۵/۰۰	۴/۰۰	A14
۵/۳۳	۸/۰۰	۸/۰۰	۷/۰۰	۹/۰۰	۷/۰۰	۶/۰۰	۵/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۷/۰۰	۵/۰۰	A15
۵/۵۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۷/۰۰	۶/۰۰	۶/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۸/۰۰	۹/۰۰	۸/۰۰	۸/۰۰	A16
۶/۰۰	۹/۰۰	۹/۰۰	۷/۰۰	۸/۰۰	۷/۰۰	۹/۰۰	۸/۰۰	۹/۰۰	۷/۰۰	۹/۰۰	۷/۰۰	۴/۰۰	A17
۶/۰۰	۷/۰۰	۵/۵۰	۵/۰۰	۶/۰۰	۶/۰۰	۶/۰۰	۷/۰۰	۶/۰۰	۵/۵۰	۶/۰۰	۶/۰۰	۵/۰۰	A18

در گام دوم بی‌مقیاس سازی (نرمال سازی) ماتریس تصمیم‌گیری با روش خطی صورت گرفته است، هر درایه ماتریس بی‌مقیاس شده را با N و هر درایه آن را با n_{ij} نشان می‌دهند.

$$n_{ij} = \frac{x_{ij}}{\sum x_{ij}} \quad (\text{رابطه ۹})$$

اگر شاخص‌ها از نوع منفی (زیان) باشند ابتدا باید معکوس شوند و سپس به روش خطی نرمال شوند:

$$x_{ij} = \frac{1}{x_{ij}} \quad (\text{رابطه ۱۰})$$

$$n_{ij} = \frac{x_{ij}}{\sum x_{ij}} \quad (\text{رابطه ۱۱})$$

بنابراین برون‌داد تکنیک ARAS برای ماتریس بی‌مقیاس شده N به صورت جدول شماره (۹) است:

جدول شماره (۹) ماتریس تصمیم‌گیری بی‌مقیاس شده به روش خطی

S13	S12	S11	S10	S09	S08	S07	S06	S05	S04	S03	S02	S01	N
۰/۰۶۸	۰/۰۵۹	۰/۰۶۱	۰/۰۶۳	۰/۰۵۹	۰/۰۶۰	۰/۰۶۸	۰/۰۶۱	۰/۰۵۹	۰/۰۶۱	۰/۰۵۴	۰/۰۶۲	۰/۰۷۰	A01
۰/۰۵۸	۰/۰۵۶	۰/۰۵۸	۰/۰۶۰	۰/۰۶۱	۰/۰۶۳	۰/۰۶۸	۰/۰۶۱	۰/۰۵۹	۰/۰۵۸	۰/۰۵۶	۰/۰۶۲	۰/۰۷۰	A02
۰/۰۵۸	۰/۰۵۶	۰/۰۶۳	۰/۰۶۰	۰/۰۵۷	۰/۰۶۳	۰/۰۶۸	۰/۰۶۱	۰/۰۵۹	۰/۰۵۸	۰/۰۵۲	۰/۰۶۲	۰/۰۷۰	A03
۰/۰۵۸	۰/۰۵۶	۰/۰۴۹	۰/۰۶۰	۰/۰۵۳	۰/۰۶۳	۰/۰۶۸	۰/۰۶۱	۰/۰۵۹	۰/۰۵۸	۰/۰۴۸	۰/۰۶۲	۰/۰۷۰	A04
۰/۰۵۶	۰/۰۵۶	۰/۰۵۴	۰/۰۶۰	۰/۰۴۹	۰/۰۶۳	۰/۰۶۸	۰/۰۶۱	۰/۰۵۹	۰/۰۵۸	۰/۰۵۶	۰/۰۶۲	۰/۰۷۰	A05
۰/۰۵۸	۰/۰۵۶	۰/۰۴۹	۰/۰۶۰	۰/۰۴۴	۰/۰۶۳	۰/۰۶۸	۰/۰۶۱	۰/۰۵۹	۰/۰۵۸	۰/۰۵۲	۰/۰۶۲	۰/۰۷۰	A06
۰/۰۶۸	۰/۰۵۲	۰/۰۲۴	۰/۰۵۶	۰/۰۵۸	۰/۰۶۰	۰/۰۳۸	۰/۰۶۱	۰/۰۵۹	۰/۰۶۱	۰/۰۶۰	۰/۰۶۲	۰/۰۳۹	A07
۰/۰۵۶	۰/۰۴۴	۰/۰۶۳	۰/۰۶۳	۰/۰۵۸	۰/۰۵۲	۰/۰۲۳	۰/۰۶۱	۰/۰۵۹	۰/۰۶۱	۰/۰۶۰	۰/۰۶۲	۰/۰۷۰	A08
۰/۰۶۵	۰/۰۳۷	۰/۰۵۵	۰/۰۴۲	۰/۰۳۶	۰/۰۶۷	۰/۰۴۵	۰/۰۶۱	۰/۰۵۹	۰/۰۶۱	۰/۰۶۰	۰/۰۶۲	۰/۰۳۹	A09
۰/۰۶۸	۰/۰۵۹	۰/۰۵۵	۰/۰۵۶	۰/۰۵۱	۰/۰۶۰	۰/۰۶۸	۰/۰۴۷	۰/۰۵۲	۰/۰۶۱	۰/۰۶۰	۰/۰۶۲	۰/۰۴۷	A10
۰/۰۶۸	۰/۰۶۶	۰/۰۵۵	۰/۰۶۳	۰/۰۵۸	۰/۰۶۷	۰/۰۴۵	۰/۰۵۴	۰/۰۴۶	۰/۰۵۴	۰/۰۶۰	۰/۰۶۲	۰/۰۷۰	A11
۰/۰۴۴	۰/۰۵۹	۰/۰۶۳	۰/۰۴۹	۰/۰۶۵	۰/۰۵۲	۰/۰۴۵	۰/۰۴۷	۰/۰۵۲	۰/۰۵۴	۰/۰۵۳	۰/۰۵۵	۰/۰۵۵	A12
۰/۰۳۸	۰/۰۵۹	۰/۰۶۳	۰/۰۶۳	۰/۰۶۵	۰/۰۳۰	۰/۰۶۱	۰/۰۵۴	۰/۰۵۲	۰/۰۴۷	۰/۰۴۷	۰/۰۴۱	۰/۰۵۵	A13
۰/۰۶۸	۰/۰۴۴	۰/۰۳۹	۰/۰۵۶	۰/۰۶۵	۰/۰۴۵	۰/۰۶۱	۰/۰۵۴	۰/۰۵۲	۰/۰۵۴	۰/۰۶۰	۰/۰۳۴	۰/۰۳۱	A14
۰/۰۴۰	۰/۰۵۹	۰/۰۶۳	۰/۰۴۹	۰/۰۶۵	۰/۰۵۲	۰/۰۴۵	۰/۰۳۴	۰/۰۵۹	۰/۰۶۱	۰/۰۶۰	۰/۰۴۸	۰/۰۳۹	A15
۰/۰۴۱	۰/۰۶۶	۰/۰۷۱	۰/۰۶۳	۰/۰۵۱	۰/۰۴۵	۰/۰۴۵	۰/۰۶۱	۰/۰۵۹	۰/۰۵۴	۰/۰۶۰	۰/۰۵۵	۰/۰۶۳	A16
۰/۰۴۵	۰/۰۶۶	۰/۰۷۱	۰/۰۴۹	۰/۰۵۸	۰/۰۵۲	۰/۰۶۸	۰/۰۵۴	۰/۰۵۹	۰/۰۴۷	۰/۰۶۰	۰/۰۴۸	۰/۰۳۱	A17
۰/۰۴۵	۰/۰۵۲	۰/۰۴۳	۰/۰۳۵	۰/۰۴۴	۰/۰۴۵	۰/۰۴۵	۰/۰۴۷	۰/۰۳۹	۰/۰۳۷	۰/۰۴۰	۰/۰۴۱	۰/۰۳۹	A18

درگام سوم باید ماتریس بی‌مقیاس شده (N) به ماتریس بی‌مقیاس شده موزون (V) تبدیل شود، برای بدست آوردن ماتریس بی‌مقیاس موزون باید اوزان شاخص‌ها را داشته باشیم که وزن هر یک از شاخص‌ها با استفاده از روش سوارا محاسبه شده است و اوزان محاسبه شده در ماتریس بی‌مقیاس شده ضرب می‌شود. ماتریس حاصل را ماتریس بی‌مقیاس شده موزون گویند و با V نشان داده می‌شود.

$$V_{ij} = N_{ij} \times W_j \quad (\text{رابطه ۱۲})$$

$$V = \begin{bmatrix} V_{11} & V_{12} & \dots & V_{1n} \\ V_{21} & V_{22} & \dots & V_{2n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ V_{m1} & V_{m2} & & V_{mn} \end{bmatrix} \quad (\text{رابطه ۱۳})$$

نتیجه این محاسبه در جدول شماره (۱۰) خلاصه شده است.

جدول شماره (۱۰) ماتریس بی‌مقیاس شده موزون

S13	S12	S11	S10	S09	S08	S07	S06	S05	S04	S03	S02	S01	V
./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۳	./۰۰۳	./۰۰۵	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۷	./۰۰۶	./۰۰۷	./۰۱۱	A01
./۰۰۱	./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۳	./۰۰۴	./۰۰۵	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۷	./۰۱۱	A02
./۰۰۱	./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۳	./۰۰۴	./۰۰۵	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۷	./۰۱۱	A03
./۰۰۱	./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۴	./۰۰۵	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۵	./۰۰۷	./۰۱۱	A04
./۰۰۱	./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۴	./۰۰۵	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۷	./۰۱۱	A05
./۰۰۱	./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۴	./۰۰۵	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۷	./۰۱۱	A06
./۰۰۱	./۰۰۱	./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۳	./۰۰۳	./۰۰۳	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۷	./۰۰۷	./۰۰۷	./۰۰۶	A07
./۰۰۱	./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۳	./۰۰۳	./۰۰۲	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۷	./۰۰۷	./۰۰۷	./۰۱۱	A08
./۰۰۱	./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۴	./۰۰۴	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۷	./۰۰۷	./۰۰۷	./۰۰۶	A09
./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۳	./۰۰۵	./۰۰۵	./۰۰۶	./۰۰۷	./۰۰۷	./۰۰۷	./۰۰۷	A10
./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۳	./۰۰۴	./۰۰۴	./۰۰۶	./۰۰۵	./۰۰۶	./۰۰۷	./۰۰۷	./۰۱۱	A11
./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۳	./۰۰۳	./۰۰۴	./۰۰۵	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۹	A12
./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۳	./۰۰۲	./۰۰۵	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۵	./۰۰۵	./۰۰۵	./۰۰۹	A13
./۰۰۱	./۰۰۱	./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۳	./۰۰۳	./۰۰۵	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۷	./۰۰۴	./۰۰۵	A14
./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۳	./۰۰۳	./۰۰۴	./۰۰۴	./۰۰۶	./۰۰۷	./۰۰۷	./۰۰۵	./۰۰۶	A15
./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۳	./۰۰۴	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۷	./۰۰۶	./۰۱۰	A16
./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۲	./۰۰۳	./۰۰۳	./۰۰۵	./۰۰۶	./۰۰۶	./۰۰۵	./۰۰۷	./۰۰۵	./۰۰۵	A17
./۰۰۱	./۰۰۱	./۰۰۱	./۰۰۱	./۰۰۲	./۰۰۳	./۰۰۴	./۰۰۵	./۰۰۴	./۰۰۴	./۰۰۴	./۰۰۵	./۰۰۶	A18

در گام چهارم از تکنیک آراس ARAS میزان مطلوبیت هر گزینه بوسیله تابع مطلوبیت محاسبه می‌شود، بهترین گزینه آن است که مطلوبیت بزرگتری دارد، بنابراین در این گام میزان مطلوبیت هر گزینه بوسیله تابع مطلوبیت با استفاده از رابطه ۱۴ محاسبه می‌شود:

$$S_i = \sum_{j=1}^n V_{ij} \quad (\text{رابطه ۱۴})$$

مجموع مقادیر S_i برابر یک می‌شود. بهترین گزینه آن است که S_i بزرگتری دارد. همچنین در نهایت باید درجه مطلوبیت محاسبه گردد، درجه مطلوبیت گزینه A_i براساس مقایسه S_i با یک مقدار بهینه محاسبه می‌شود و مقدار بهینه (S_0) براساس دیدگاه خبرگان، نرم صنعت یا بهترین مقادیر ماتریس موزون شده قابل حصول است. درجه مطلوبیت گزینه A_i با K_i نشان داده شده و با استفاده از رابطه ۱۵ قابل محاسبه است:

$$K_i = \frac{S_i}{S_0} \quad (\text{رابطه ۱۵})$$

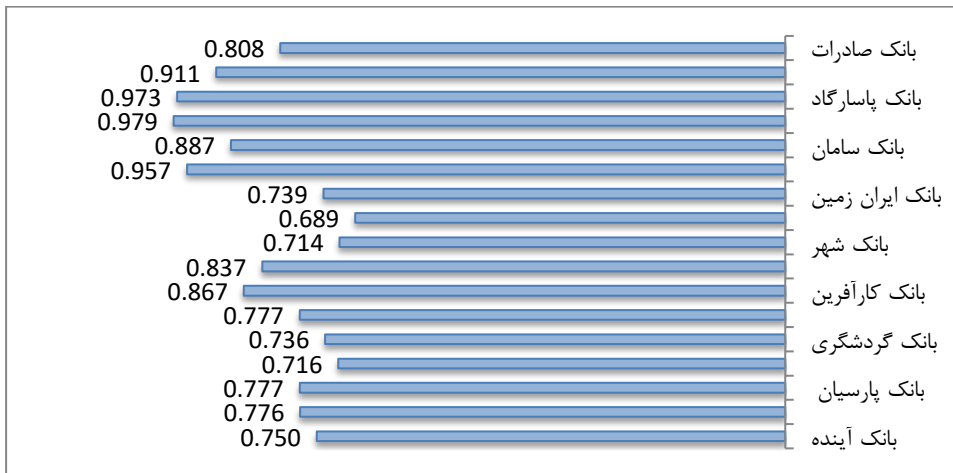
مقدار K_i بین [۱۰+] است و هرچه درجه مطلوبیت به یک نزدیکتر باشد گزینه بهتر خواهد بود. این مقادیر در جدول شماره ۱۱ آمده است :

جدول شماره (۱۱) تعیین اوزان نهایی گزینه‌ها

رتبه	Ki	Si	گزینه‌ها
۱	۰/۹۷۱	۰/۶۲	توسعه زیر ساختها (A01)
۲	۰/۹۶۶	۰/۶۲	بسترهای توسعه (A02)
۳	۰/۹۵۹	۰/۰۶۱	ارتقای سطح فعالیت‌های کنترلی (A03)
۶	۰/۹۴۲	۰/۰۶۰	اجرای سیاست های مناسب جهت نیل به اهداف کلان اقتصادی (A04)
۴	۰/۹۵۴	۰/۰۶۱	اصلاح قوانین و مقررات (A05)
۵	۰/۹۴۳	۰/۰۶۰	تدوین قوانین بازدارنده در خصوص تخلفات افراد دخیل در تعیین گزارشگری و نظارت بر ارزش منصفانه (A06)
۱۲	۰/۸۴۰	۰/۰۵۴	تخصصی شدن مدیریت دانشی بانک ها (A07)
۸	۰/۹۰۸	۰/۰۵۸	مدیریت ریسک مؤثر و نظام کنترل های داخلی مؤثر (A08)
۱۱	۰/۸۴۱	۰/۰۵۴	تدوین استانداردهای اندازه گیری مناسب محیط کشور (A09)
۱۰	۰/۸۷۷	۰/۰۵۶	تأمین مالی مناسب برای پیاده سازی ارزش منصفانه (A10)
۷	۰/۹۱۴	۰/۰۵۸	ایجاد و استفاده از مؤسسه های رتبه بندی در ایجاد مدل های دقیق تر و کارا تر (پیشرفت در حوزه اعتبارسنجی) (A11)
۱۳	۰/۸۲۹	۰/۰۵۳	برگزاری دوره های آموزشی برای افراد حرفه (A12)
۱۵	۰/۷۹۹	۰/۰۵۱	لزوم توجه به دانش حسابرسی (A13)
۱۷	۰/۷۶۵	۰/۰۴۹	بهبود روشهای ارزشیابی و انتخاب بهترین روش ارزشیابی و ارزیابی نتایج (A14)
۱۶	۰/۷۸۹	۰/۰۵۰	اخلاق حرفه ای (A15)
۹	۰/۸۹۰	۰/۰۵۷	ارتقای مدل سازی ریسک (A16)
۱۴	۰/۸۱۲	۰/۰۵۲	ایجاد و توسعه نرم افزارهای مالی مبتنی بر IFRS (A17)
۱۸	۰/۶۵۰	۰/۰۴۲	افزایش انگیزه گزارشگری مالی مبتنی بر ارزش منصفانه (A18)

شکل شماره (۱۰) اولویت بندی راهکارها براساس شاخص های متغیرها و پارامترهای مداخله گر و چالش های (تعیین) اندازه گیری ارزش منصفانه در اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی در بانک های غیردولتی ایران

شکل شماره (۱۱) اولویت بندی بانکها براساس شاخص های پیامدها و وضعیت مطلوب (تعیین) اندازه گیری ارزش منصفانه در اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی در بانک های غیردولتی ایران

۴-۴. مراحل تحلیل شکاف

گام نخست: ابتدا باید برای موضوع مورد بررسی عامل‌هایی شناسایی گردد.

هر عامل دو وضعیت دارد:

وضعیت موجود عامل که براساس ادراکات پاسخ‌دهندگان از وضعیت موجود تعیین می‌شود و به آن عملکرد گویند.

وضعیت مطلوب عامل که براساس انتظارات پاسخ‌دهندگان از وضعیت مطلوب تعیین می‌شود و به آن اهمیت گویند.

داده‌ها حتماً باید توسط یک گروه گردآوری شود. تعیین فاصله دیدگاه دو گروه مختلف در این بحث مصداق ندارد.

گام دوم: تهیه پرسشنامه تحلیل شکاف

برای تهیه پرسشنامه مخصوص تحلیل شکاف کافی است برای هر عامل از دو دسته پرسش استفاده کنید.

میزان اهمیت (وضعیت مطلوب، انتظارات) شاخص مورد نظر چقدر است؟

میزان رضایت (وضعیت موجود، عملکرد، ادراکات) از شاخص مورد نظر چقدر است؟

در این مطالعه از دیدگاه ۱۲ نفر از خبرگان حوزه مالی با قیده‌های مندرج در جدول ۱۲ استفاده شده است.

جدول شماره (۱۲) ملاک نمونه‌گیری خبرگان

شاخص خبرگی	شرط	نماد	خبرگان حائز شرط
میزان تجربه مرتبط	بالای ۱۵ سال یا $\alpha \geq 5$	α	۲۵
سطح تحصیلات	تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد $\beta \geq$)	β	۱۶
خبرگان نهایی	تجربه بالای ۱۵ سال و مدرک تحصیلات تکمیلی	$\alpha \cap \beta$	۱۲

جدول شماره (۱۳) پرسشنامه تحلیل شکاف (نظرخواهی از خبرگان)

پرسشنامه تحلیل شکاف														
اهمیت							عملکرد						ارزیابی شما از هریک از موارد زیر چگونه است؟	
کاملاً با اهمیت	خیلی با اهمیت	با اهمیت	متوسط	بی اهمیت	خیلی بی اهمیت	کاملاً بی اهمیت	بسیار خوب	خیلی خوب	خوب	متوسط	بد	خیلی بد	بسیار بد	اعداد
														سؤالات تخصصی
														اندازه گیری ارزش منصفانه
														آینده نگر بودن روش اندازه گیری ارزش منصفانه
														ارزش منصفانه شاخصی در تعیین کیفیت اعتباری تسهیلات
														شناسایی کاهش ارزش قبل از وقوع آن (مصون سازی) و شناسایی زودتر زیانهای اعتباری
														برآورد مناسب نرخ تنزیل و رشد اقتصادی
														ارائه اندازه گیری مفید تر برای ادراک عملکرد و ریسک اعتباری
														الزامات افشا به تفکیک ماهیت اندازه گیری ها و سطوح سه گانه سلسله مراتب ارزش منصفانه
														گروه بندی و تجمع مناسب تسهیلات خرد بر اساس ویژگیهای مشترک اعتباری و اعمال برآوردها در سطح گروه های ایجادشده
														تعیین سلسله مراتب ارزش منصفانه (اولویت بندی داده های مورد استفاده در روشهای ارزشیابی)
														تدوین استاندارد های ارزشیابی به منظور بهبود کیفیت گزارش های کارشناسان ارزشیابی
														نظارت بر اجرای صحیح و دقیق قوانین و مقررات در عمل
														اصلاح زیر ساخت های قانونی و اقتصادی و بازار
														فناوری محوری

ارزشیابی/ اندازه گیری

ارائه و افشا

زیر ساختها و ساختار نظارتی (الزامات)

پرسشنامه تحلیل شکاف														
اهمیت							عملکرد						ارزیابی شما از هریک از موارد زیر چگونه است ؟	
کاملاً با اهمیت	خیلی با اهمیت	با اهمیت	متوسط	بی اهمیت	خیلی بی اهمیت	کاملاً بی اهمیت	بسیار خوب	خوب	متوسط	بد	خیلی بد	بسیار بد	سؤالات تخصصی	ابعاد
													ثبات اقتصادی و شکل گیری اقتصاد مبتنی بر دانایی و ثبات سیاسی و سیاست های خارجی سازنده	مدیریت تغییرات و دانش
													بازارهای رقابتی	
													نظام راهبری (حاکمیت) شرکتی	
													مدنظر قرار دادن قابلیت قانونی و ظرفیت مالی یا عملیاتی واحد تجاری	
													پذیرش و بکارگیری گسترده الگوی ارزش منصفانه در کنار ضعف ضمانت های اجرایی گزارشگری مالی	مدیریت مالی و
													نسبت کفایت سرمایه بانک	
													استفاده و تخصیص بهینه منابع مالی	

منبع : آرش حبیبی، نشر الکترونیک پارس مدیر و یافته های پژوهش

اعضای گروه با اظهار نظر در مورد سؤال های مطروحه و اختصاص امتیازی از ۱ تا ۷ به هر یک از سؤالات، نظر تخصصی خود را در مورد فاصله و شکاف بین وضعیت مطلوب (اهمیت ، انتظارات) و وضعیت موجود (عملکرد ، ادراکات) اعلام نمودند. در پرسشنامه مذکور از پاسخ دهندگان درخواست شده بود درخصوص عامل پیشنهادی، نظر خود را درباره وضعیت عامل مربوطه در سیستم حسابداری مورد عمل صنعت بانکداری کشور اعلام نمایند تا از این طریق زمینه مناسبی برای مقایسه و ارزیابی وضعیت فعلی گزارشگری مالی بانکهای غیر دولتی کشور در مورد رعایت عوامل مزبور فراهم شود. در این ارزیابی، پاسخ دهنده با اختصاص امتیازی از ۱ تا ۷، میزان دستیابی به عامل مورد نظر را در گزارشگری مالی رایج اعلام و همچنین نظر خود را از وضعیت عامل پیشنهادی ارائه می نمایند. عدد ۷ نمایانگر تحقق کامل یا رعایت کامل عامل مورد ارزیابی و عدد یک نشان دهنده فقدان آن عامل در وضعیت فعلی گزارشگری بود. پس از تکمیل پرسشنامه تحلیل شکاف توسط متخصصین، با کمک آزمون t زوجی فاصله و شکاف تحلیل می شود.

گام سوم: روش تحلیل شکاف با آزمون t زوجی بین وضعیت موجود (ادراکات، عملکرد) و وضعیت مطلوب (انتظارات، اهمیت)

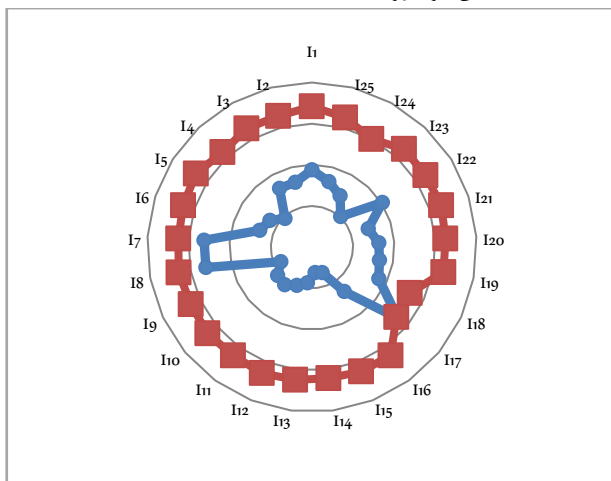
با استفاده از نسخه ۲۶ نرم افزار SPSS آزمون t زوجی انجام گرفت، آزمون t زوجی برای مقایسه دو میانگین از یک جامعه مورد استفاده قرار می گیرد، اگر دیدگاه یک گروه را پیرامون دو پدیده جویا شویم از آزمون t زوجی استفاده می شود . پرکاربردترین استفاده از آزمون t زوجی تحلیل شکاف است. تحلیل شکاف برای سنجش وضعیت موجود و وضعیت مطلوب استفاده می گردد.

بیان آماری فرض های پژوهش H_0 و H_1 به صورت زیر است :

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ اختلاف میانگین ها معنادار نیست ؛ شکاف معنادار نیست .

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ اختلاف میانگین ها معنادار است ؛ شکاف معنادار است .

بطور پیش فرض آزمون در سطح خطای ۵٪ انجام می شود. در اینصورت اگر مقدار sig از سطح خطا کوچکتر بود اختلاف میانگین مشاهده شده بین دو گروه معنادار است.

شکل شماره (۱۲) نمودار رادار (عنکبوتی) تحلیل شکاف بین انتظارات و وضعیت مطلوب (اهمیت) و ادراکات و وضعیت موجود (عملکرد) شاخص های (تعیین) اندازه گیری ارزش منصفانه در اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی در بانک های غیردولتی ایران

میانگین انتظارات افراد (اهمیت) یا وضعیت مطلوب و میانگین ادراکات (عملکرد) یا وضعیت موجود از شاخص ها در جدول شماره ۱۳ درج گردیده است و اختلاف میانگین مشاهده شده (شکاف) مشخص می باشد. از آنجا که مقدار معناداری بسیار اندک و حدود ۰/۰۰۰ بدست آمده است بنابراین اختلاف میانگین مشاهده شده (شکاف) یا فاصله معنادار است. به عبارت دیگر عملکرد بانک های غیر دولتی در زمینه این شاخص از حد مطلوب فاصله معناداری دارد.

جدول شماره (۱۳) تحلیل شکاف با آزمون t زوجی بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب

متغیرها	وضعیت مطلوب	وضعیت موجود	اختلاف میانگین	مقدار معناداری	آماره T
I1 اندازه گیری ارزش منصفانه	۶/۸۳۳	۳/۷۵۰	۳/۰۸۳	۰/۰۰۰	۲۰/۷۴۳
I2 آینده نگر بودن روش اندازه گیری ارزش منصفانه	۶/۵۸۳	۳/۲۵۰	۳/۳۳۳	۰/۰۰۰	۱۷/۷۲۸
I3 ارزش منصفانه شاخصی در تعیین کیفیت اعتباری تسهیلات	۶/۵۸۳	۳/۲۵۰	۳/۳۳۳	۰/۰۰۰	۱۷/۸۲۸
I4 شناسایی کاهش ارزش قبل از وقوع آن (مصون سازی) و شناسایی زودتر زیانهای اعتباری	۶/۳۳۳	۱/۹۱۷	۴/۴۱۷	۰/۰۰۰	۲۹/۷۱۲
I5 برآورد مناسب نرخ تنزیل و رشد اقتصادی	۰/۶۶۷	۲/۴۱۷	۴/۲۵۰	۰/۰۰۰	۱۳/۹۵۱
I6 ارائه اندازه گیری مفید تر برای ادراک عملکرد و ریسک اعتباری	۶/۵۸۳	۲/۶۶۷	۳/۹۱۷	۰/۰۰۰	۱۷/۱۱۰
I7 الزامات افشا به تفکیک ماهیت اندازه گیری ها و سطوح سه گانه سلسله مراتب ارزش منصفانه	۶/۵۰۰	۵/۲۵۰	۱/۲۵۰	۰/۰۰۰	۵/۷۴۵
I8 گروه بندی و تجمیع مناسب تسهیلات خرد بر اساس ویژگیهای مشترک اعتباری و اعمال برآوردها در سطح گروه های ایجاد شده	۶/۵۸۳	۵/۲۵۰	۱/۳۳۳	۰/۰۰۰	۷/۰۹۱
I9 تعیین سلسله مراتب ارزش منصفانه (اولویت بندی داده های مورد استفاده در روشهای ارزشیابی)	۶/۵۰۰	۱/۶۶۷	۴/۸۳۳	۰/۰۰۰	۲۳/۳۲۸
I10 تدوین استاندارد های ارزشیابی به منظور بهبود کیفیت گزارش های کارشناسان ارزشیابی	۶/۵۸۳	۲/۱۶۷	۴/۴۱۷	۰/۰۰۰	۱۹/۲۹۴
I11 نظارت بر اجرای صحیح و دقیق قوانین و مقررات در عمل	۶/۵۰۰	۲/۲۵۰	۴/۲۵۰	۰/۰۰۰	۱۷/۰۰۰

متغیرها	وضعیت مطلوب	وضعیت موجود	اختلاف میانگین	مقدار معناداری	آماره T
I12	۶/۵۸۳	۲/۰۰۰	۴/۵۸۳	۰/۰۰۰	۲۰/۰۲۳
I13	۶/۵۰۰	۱/۷۵۰	۴/۷۵۰	۰/۰۰۰	۱۹/۰۰۰
I14	۶/۴۱۷	۱/۲۵۰	۵/۱۶۷	۰/۰۰۰	۲۴/۹۳۶
I15	۶/۵۰۰	۱/۳۳۳	۵/۱۶۷	۰/۰۰۰	۲۴/۹۳۶
I16	۶/۵۰۰	۲/۶۶۷	۳/۸۳۳	۰/۰۰۰	۱۸/۵۰۱
I17	۵/۳۳۳	۵/۴۱۷	۰/۰۸۳	۰/۶۷۴	-۰/۴۳۲
I18	۵/۲۵۰	۳/۵۸۳	۱/۶۶۷	۰/۰۰۰	۶/۵۰۴
I19	۶/۵۰۰	۳/۳۳۳	۳/۱۶۷	۰/۰۰۰	۱۵/۲۸۴
I20	۶/۵۰۰	۳/۲۵۰	۳/۲۵۰	۰/۰۰۰	۱۳/۰۰۰
I21	۶/۵۹۷	۲/۸۷۵	۳/۷۲۲	۰/۰۰۰	۴۶/۳۳۵
I22	۶/۵۲۸	۴/۰۵۶	۲/۴۷۲	۰/۰۰۰	۲۵/۷۹۰
I23	۶/۵۴۲	۲/۰۴۲	۴/۵۰۰	۰/۰۰۰	۳۹/۰۸۲
I24	۶/۰۰۰	۲/۸۵۰	۳/۱۵۰	۰/۰۰۰	۴۴/۸۸۹
I25	۶/۵۰۰	۳/۲۹۲	۳/۲۰۸	۰/۰۰۰	۱۷/۹۲۴

منبع: یافته های پژوهش

۵. نتیجه گیری و پیشنهادها

هدف از اجرای این مطالعه به شیوه ی تحلیل فراترکیب و مشخص شدن عوامل کلیدی اندازه گیری ارزش منصفانه و امنیت اقتصادی در بانکهای غیر دولتی ایران بود. یافته ها نشان داد همگرایی جهانی گزارشگری مالی و کاهش نابرابری (یکسان و همسان سازی)، جهانی شدن روشهای تأمین سرمایه، همکاری هوشمندانه و ارتباط مؤثر با بازارهای بین المللی، جذب سرمایه گذاری از کشورهای خارجی، بهبود سطح سرمایه گذاری های

کشور، ایجاد شفافیت بیشتر (بهبود شفافیت) در کل اقتصاد، بهبود ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری (بهبود کیفیت و صحت اطلاعات از طریق گزارشگری)، ارائه اطلاعات مفید تر در رابطه با زمان بندی، حجم و عدم اطمینان جریانهای نقدی آتی به سرمایه گذاران (بهبود پیش بینی)، پیش بینی جریانهای نقدی و زیانهای اعتباری تسهیلات اعطایی، اعتماد عمومی و ایجاد ابزارهای سودمند در تعیین ریسک و قیمت دارایی ها و بدهی ها از مهم ترین شاخص های ضرورت (تعیین) اندازه گیری ارزش منصفانه در اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین المللی شماره ۱۳ و امنیت اقتصادی در بانک های غیردولتی ایران هستند. شاخص های اندازه گیری بهای تمام شده تاریخی (بهای تمام شده مستهلک شده)، گذشته نگر بودن و نقطه ضعف اندازه گیری بهای تمام شده تاریخی در شناسایی ذخیره مطالبات مشکوک الوصول، افزایش احتمال سوخت مطالبات، ذخیره گیری دیرهنگام مطالبات، برآورد نامناسب نرخ تنزیل و رشد اقتصادی پرنوسان ایران، انتظار وجود خطا در برآورد ارزش منصفانه و الگوی سیستماتیک بانکها، افشای ناکافی اطلاعات مالی و عدم اولویت بندی داده های مورد استفاده در روشهای ارزشیابی، از شاخص های بسیار مهم عملکرد و وضعیت موجود اجرای (IFRS13) و امنیت اقتصادی در بانک های غیر دولتی ایران هستند. شاخص های اندازه گیری ارزش منصفانه، آینده نگر بودن روش اندازه گیری ارزش منصفانه، ارزش منصفانه شاخصی در تعیین کیفیت اعتباری تسهیلات، شناسایی کاهش ارزش قبل از وقوع آن (مصون سازی) و شناسایی زودتر زیانهای اعتباری، برآورد مناسب نرخ تنزیل و رشد اقتصادی، ارائه اندازه گیری مفید تر برای ادراک عملکرد و ریسک اعتباری، الزامات افشا به تفکیک ماهیت اندازه گیری ها و سطوح سه گانه سلسله مراتب ارزش منصفانه، تعیین سلسله مراتب ارزش منصفانه (اولویت بندی داده های مورد استفاده در روشهای ارزشیابی)، نیز از شاخص های بسیار مهم پیامدها و وضعیت مطلوب اجرای (IFRS13) و امنیت اقتصادی در بانک های غیر دولتی ایران تشخیص داده شدند.

شاخص های زیرساختها و ساختار نظارتی (الزامات)، رتبه بندی ریسک اعتباری، آگاهی از ریسک سرمایه گذاری و تحلیل بازده و ریسک، تخصیص درست منابع ارزی توسط بانک مرکزی به بانکها، تخصیص مناسب اعتبار توسط بانکها بر اساس میزان رتبه مشتریان و کاهش مطالبات معوقه، شناسایی نقاط قوت و ضعف بانکها، زمان بر و هزینه بر بودن رعایت کامل الزامات IFRS13 (ملاحظات هزینه- منفعت) و فقدان استاندارد های تخصصی و آیین نامه رفتار حرفه ای برای افراد متخصص در حوزه ارزیابی نیز از موانع بسیار مهم برای اجرای (IFRS13) و امنیت اقتصادی در بانک های غیر دولتی ایران هستند. شاخص های توسعه زیر ساختها، بسترهای توسعه، ارتقای سطح فعالیتهای کنترلی، اصلاح قوانین و مقررات، تدوین قوانین بازدارنده در خصوص تخلفات افراد دخیل در تعیین گزارشگری و نظارت بر ارزش منصفانه، اجرای سیاست های مناسب جهت نیل به اهداف کلان اقتصادی، ایجاد و استفاده از مؤسسه های رتبه بندی در ایجاد مدل های دقیق تر و کاراتر (پیشرفت در حوزه اعتبارسنجی)، مدیریت ریسک مؤثر و نظام کنترل های داخلی مؤثر، ارتقای مدل سازی ریسک، تأمین مالی مناسب برای پیاده سازی ارزش منصفانه، تدوین استانداردهای اندازه گیری مناسب محیط کشور، تخصصی شدن مدیریت دانشی بانک ها، برگزاری دوره های آموزشی برای افراد حرفه، ایجاد و توسعه نرم افزارهای مالی مبتنی بر IFRS، لزوم توجه به دانش حسابرسی، اخلاق حرفه ای، بهبود روشهای ارزشیابی و انتخاب بهترین روش ارزشیابی و ارزیابی نتایج، افزایش انگیزه گزارشگری مالی مبتنی بر ارزش منصفانه نیز

به عنوان راهکارهایی برای مقابله با موانع و چالشها تشخیص داده شدند و همچنین به نظر جامعه آماری از بین ۱۷ بانک غیر دولتی ایران براساس پیامدها و وضعیت مطلوب (اندازه گیری ارزش منصفانه)، بانک خاورمیانه بهترین است. همچنین پس از نظرخواهی از خبرگان، با استفاده از نسخه ۲۶ نرم افزار SPSS، آزمون t زوجی (وابسته)، که پرکاربردترین استفاده آن تحلیل شکاف است، برای سنجش فاصله وضعیت موجود (ادراکات، عملکرد) و وضعیت مطلوب (انتظارات، اهمیت) استفاده شد. امید است این فاصله با اولویت بندی چالش ها که با روش سوارا صورت پذیرفت و در گام بعدی بر اساس وزن های بدست آمده، با کمک تکنیک آراس، راهکارها رتبه بندی شدند، علاوه بر رفع چالشها، فاصله بین وضعیت مطلوب (انتظارات، اهمیت) و وضعیت موجود (ادراکات، عملکرد) کمتر شود و بتوانیم گام هایی را در جهت پیاده سازی اندازه گیری ارزش منصفانه برداریم. با وجود اینکه طرفداران حسابداری ارزش منصفانه استدلال می کنند که این امر بهتر ارزش دارایی ها و بدهی های بنگاه را منعکس می کند، بنابراین اطلاعات مربوط بیشتری را به سرمایه گذاران ارائه می دهد. مخالفان می پندارند که ارزش منصفانه به اندازه بهای تمام شده تاریخی، عینی یا قابل اطمینان نیست، زیرا تعیین ارزش منصفانه نیازمند قضاوت های ذهنی بیشتری در فرآیند تهیه اطلاعات حسابداری است که ممکن است باعث عدم دقت و عدم اطمینان شود. ناظران بانکی نیازمند سهیم شدن در اجرای استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در بانکها می باشند، خصوصاً این موضوع زمانی اهمیت بیشتری پیدا می کند که اجرای این استانداردها توسط هر بانک و بدون تعامل همه گیر می تواند به نتایج گزارشگری غیر یکنواخت و غیر منتظره ای منجر شود. همچنین با توجه به راهبردهای پیشنهادی در این تحقیق می توان برای هر یک از نهادهای دخیل در پیاده سازی ارزش منصفانه پیشنهاد هایی ارائه داد. برای مثال در مورد سازمان بورس و اوراق بهادار می توان به راه اندازی مؤسسه های رتبه بندی در ایران، ایجاد ارزشیاب مستقل، رتبه بندی ارزشیابان، انتشار عمومی ارزشیابان در خصوص ارزشیابی دارایی های تمام شرکت های بورسی و فرابورسی، تدوین قوانین بازدارنده در خصوص تخلف در اندازه گیری، گزارشگری و نظارت بر ارزش منصفانه، و همکاری منسجم با سازمان امور مالیاتی، سازمان حسابرسی، بانک مرکزی و بیمه مرکزی و کانون کارشناسان و کانون وکلای قوه قضائیه و صاحب نظران حرفه و دانشگاه تا حصول نتیجه مورد انتظار اشاره کرد. برای پیاده سازی IFRS13 به سه ساختار پایه ای نیاز داریم. هم در نظام مالیاتی، هم در نظام ارزیابی و هم در نظام حسابرسی نیازمند زیر ساخت های لازم هستیم و همچنین به خاطر شرایط تورمی که در کشور وجود دارد انجام و اجرای تعیین ارزش منصفانه کار ساده ای نیست. بنابراین هماهنگ سازی و اتخاذ رویه واحد در دستگاه های نظارتی برای افشای اطلاعات مرتبط مورد نیاز است. زیرا انتظار این است که استاندارد IFRS13 به ایجاد ثبات و پایداری بانک ها و مؤسسات اعتباری، شفافیت، سلامت و ایجاد ارزش افزوده کسب و کارهای بانکی، اعتماد بیشتر ذینفعان و سهامداران، سپرده گذاران و کارکنان بانک ها و مؤسسات اعتباری کمک کند. یعنی در واقع نتیجه تغییرات در بکارگیری و استفاده از استاندارد IFRS13 باید به افشای درست وقایع مالی منجر شود. از طرفی ایجاد زمینه پذیرش و اقبال مدیران و کارکنان برای استفاده و بکارگیری این استاندارد نیز ضرورت دارد. امید است این مطالعه از یک طرف آغازی برای پیاده سازی اندازه گیری ارزش منصفانه و به تبع آن کاهش معوقات و سوخت مطالبات بانکها شود و از طرف دیگر برای انجام مطالعات بیشتر و بهتر و توسعه روزافزون و کیفی تهیه

صورت‌های مالی بر مبنای استاندارد گزارشگری مالی بین‌المللی شماره ۱۳ به صورت محتوایی در کشور باشد که این خود باعث شفاف‌سازی و افزایش قابلیت مقایسه و توجه سرمایه‌گذاران خارجی و گشایشی برای انجام معاملات با سرمایه‌گذاران و بانک‌های خارجی خواهد شد. همچنین برای تحقیقات آتی پیشنهاد‌های زیر ارائه می‌شود:

- بررسی موانع اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین‌المللی شماره ۱۳ در بانک.
- بررسی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و رفع مشکلات اجرای استاندارد گزارشگری مالی بین‌المللی شماره ۷ (افشای ریسک) در بانک‌های ایران.
- همچنین از آنجایی که این پژوهش صرفاً به مطالعه استاندارد گزارشگری مالی بین‌المللی شماره ۱۳ پرداخته است، می‌توان به بررسی موضوعات پیشنهادی فوق در میان صنایع دیگر همچون بورس نیز پرداخت.

منابع و مأخذ

منابع فارسی

- آقائی قهی، علیرضا (۱۳۹۶). تعیین ارزش های منصفانه در گزارشگری مالی، *روزنامه دنیای اقتصاد*، شماره ۴۰۱۵.
- توکلی، محمدجواد (۱۳۹۵). *خاکریز اقتصادی: خوانشی بر اقتصاد مقاومتی*، تهران، کانون اندیشه جوان.
- حبیبی، آرش (۱۳۹۷) آموزش روش سوارا SWARA، *نشر الکترونیک پارس مدیر*، قابل دسترسی در آدرس: <http://parsmodir.com/>
- حبیبی، آرش (۱۳۹۵). آموزش روش آراس ARAS، *نشر الکترونیک پارس مدیر*، قابل دسترسی در آدرس: <http://parsmodir.com/>
- حجازی، رضوان و میهمی، شیدا (۱۳۹۶). بررسی دیدگاه های متفاوت در تأثیر پذیرش استاندارد حسابداری ارزش منصفانه بر سود حسابداری، *پژوهش های تجربی حسابداری*، دوره ۴، شماره ۴، ص ۱۲۷-۱۵۰.
- خسروی، رضا و لکزایی، نجف (۲۰۱۶). امنیت اقتصادی در نامه امام علی به مالک اشتر. *مجله نهج البلاغه*، دوره ۱۵، شماره ۳، ص ۱۰۷-۱۳۳.
- خلیلیان اشکذری، محمد جمال و دوستی، محمد حسین (۱۳۹۷). ثبات و امنیت اقتصادی؛ پرتویی از اقتصاد مقاومتی، *فصلنامه معرفت*، دوره ۱۰، شماره ۲۵۳، ص ۱۱۱-۱۲۳.
- زارعشاهی، احمدعلی (۱۳۷۹). بی ثباتی سیاسی و امنیت اقتصادی: تأثیر آنها بر تولید در ایران. *فصلنامه مطالعات راهبردی*، دوره ۳، شماره ۸، ص ۲۲۲-۲۴۱.
- سلیمانی امیری، غلامرضا و محمودخانی، مهناز (۱۳۹۸). دیدگاه حسابرسان ایران در خصوص حسابرسی برآوردهای ارزش منصفانه، *بررسی های حسابداری و حسابرسی*، دوره ۲۶، شماره ۲، ص ۲۵۵-۲۷۸.
- مقدسی نیکجه، مینا؛ حجازی، رضوان؛ اکبری، مرتضی و دهقان دهنوی، محمد علی (۱۳۹۶). تأثیر برآورد ارزش منصفانه پرتفوی تسهیلات اعطایی بانک ها با رویکرد استاندارد های بین المللی گزارشگری مالی (مطالعه موردی؛ یک بانک ایرانی)، *بررسی های حسابداری و حسابرسی*، دوره ۲۱۴، شماره ۴، ص ۵۹۷-۶۲۱.

منابع لاتین

- Barth, M. E., Beaver, W. H., & Landsman, W. R. (1996). Value-relevance of banks' fair value disclosures under SFAS No 107. *The Accounting Review*. 71(4), 513-537.
- Beaver, W. H., & Engel, E. (1996). Discretionary behavior with respect to allowances for loan losses and the behavior of security prices. *Journal of Accounting and Economics*. 22(1-3), 177-206.

- Cannon, N. H., & Bedard, J. C. (2016). Auditing challenging fair value measurements: Evidence from the field. *The Accounting Review*, 92(4), 81-114.
- Kersuliene, V., Zavadskas, E. K., & Turskis, Z. (2010). Selection of rational dispute resolution method by applying new step-wise weight assessment ratio analysis (SWARA). *Journal of business economics and management*, 11(2), 243-258.
- Linsmeier, T. J. (2011). Financial reporting and financial crises: The case for measuring financial instruments at fair value in the financial statements. *Accounting Horizons*. 25(2), 409–417.
- Novoa, A., Scarlata, J., & Sole, J. (2009). Procyclicality and fair value accounting. Working paper, IMF, WP/09/39. Available at: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=41366168.
- Nakita Swait, Adnan Patel, Warren Maroun, (2018), Exploring the decision to adopt International Financial Reporting Standards early: The case of International Financial Reporting Standards 13, *Journal of Economic and Financial Sciences*, 1-12.
- Tschirhart, J., O'Brien, J., Moise, M., & Yang, E. (2007). Bank commercial loan fair value practices.
- Wang, H., & Zhang, J. (2017). Fair value accounting and corporate debt structure. *Advances in Accounting*, 37(3), 46–57.

Strategic indicators in measuring fair value and economic security in Iranian non-governmental banks

Samaneh ZareRafi¹
Gholamhasan Taghi Nataj Malekshah*²
Azita Jahanshad³
Farzaneh Heidarpoor⁴

Abstract

The implementation of (IFRS13) has been mandatory since January 2013. Therefore, in the professional community, the need for scientific valuation techniques is fully realized. Techniques for whose calculation, transparent information such as rate of return, determination of types of risks and the degree of risks and conditions of financial stability are needed. The purpose of this study is to identify the key factors in measuring fair value and financial stability of Iranian non-governmental banks (non-state owned). To achieve this, data was collected through library study and meta-synthesis qualitative analysis. The categories for developing a model of fair value and financial stability in non-governmental banks in Iran were identified and the reliability of the meta-synthesis was assessed. Finally, they were ranked using SWARA method. Furthermore, paired t-test(dependent), the most widely used of which is gap analysis, were used to measure the distance between the current situation and the desired situation. Finally, with the help of ARAS technique, more comprehensive solutions were proposed in order to remove obstacles and challenges and to reduce the gap between the current situation and a more desirable situation for Iranian non-governmental banks. The findings showed that the global convergence of financial reporting is one of the most important indicators of necessity; Infrastructure and regulatory structure are the most important indicators of the interventionist; Measuring historical cost is one of the most important indicators of performance and current situation; Fair value measurement was recognized as one of the most important characteristics of messages and favorable situation in the implementation of International Financial Reporting Standard No. 13 and economic security in non-governmental banks in Iran. Also, according to the statistical sample, among the 17 non-governmental banks in Iran, the Middle East Bank is the best in terms of messages and favorable situation.

Keyword: International Financial Reporting Standard No. 13, Economic Security, Fair value, non-governmental banks.

¹ PhD in Accounting, Faculty of Economics and Accounting, Islamic Azad University, Tehran, Central Tehran Branch, Iran. (sam.zarerafi@yahoo.com)

² Associate Professor, Department of Accounting, Imam Hossein University, Tehran, Iran. Corresponding Author. (gh.nattaj@eyc.ac.ir)

³ Associate Professor, Department of Accounting, Faculty of Economics and Accounting, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran. (azi.jahanshad@iauctb.ac.ir)

⁴ Associate Professor, Department of Accounting, Faculty of Economics and Accounting, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran. (fheidarpoor@yahoo.com)